

การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่
อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

**An Assessment of Good Governance Practices: A Case Study of
Hatyai Municipality, Hatyai District, Songkhla Province**

ระวีวรรณ แซ่อิว

Rawiwan Sae-io

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Minor Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Public Administration

Prince of Songkla University

2563

ชื่อสารนิพนธ์ การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนคร
หาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้เขียน นางสาวระวีวรรณ แซ่อิว

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒน์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิษณุพงษ์ โพธิ์พิรุฬห์)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑามณี ตระกูลมุกดา)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ชื่อสารนิพนธ์	การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นางสาวระวีวรรณ แซ่อิว
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อประเมินระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ 2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อเทศบาลนครหาดใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 399 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยประมวลผลข้อมูลด้วย โปรแกรม SPSS for Window (Statistic Package for Social Science for Window) เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-Test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA Analysis of Variance)

ผลการศึกษา พบว่า ในภาพรวมระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่าหลักนิติธรรม มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และเรื่องที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่า เพศกับระดับการ

ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 อายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ระดับการศึกษา กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และระดับ 0.001 อาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และระดับ 0.001 และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา รายได้ต่อเดือน และการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ คือ ควรปรับปรุงการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรมให้มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลที่สูงขึ้น และพิจารณาถึงความแตกต่างของประชาชนต่อความเข้าใจเรื่องหลักธรรมาภิบาล ทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง ว่าปัจจัยเหล่านี้มีส่วนในการรับรู้ ความเข้าใจที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

Minor Thesis Title: An Assessment of Good Governance Practices: A case study of
Hatyai Municipality, Hatyai district, Songkhla Province

Researcher: Miss Rawiwan Sae-io

Study Area: Public Administration

Academic Year: 2020

ABSTRACT

The study of An Assessment of Good Governance Practices of Hatyai Municipality, Hatyai district, Songkhla Province aimed at 1) assess the levels of the Good Governance 2) explore relationship between personal factors of the research subjects and the level of Good Governance 3) propose measures for improvement of the Good Governance administration of Hatyai Municipality, Hatyai district, Songkhla Province. The research subjects were 399 people with domicile in Hatyai Municipality. The research's poll questionnaires. Data were analyzed by SPSS for Window (Statistic Package for Social Science for Window) were employed: frequency, percentages, means, standard deviation, t-test and One-Way ANOVA.

The results indicated that: The operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality, Hatyai district, Songkhla Province overalls were in a moderate level. Considering each aspect found that the rule of law was the highest operations level following of the Good Governance, followed by the ethics, the value for money, the accountability, the transparency and the participation was the lowest operation. The correlations between the personal factors and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality include sex, age, education, religion, career, monthly income, have a house registration in Hatyai Municipality and group membership that established by the Municipality. The results revealed that sex and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality were significant differences at the 0.05 level. Age and the operations level following of the Good Governance of

Hatyai Municipality were significant differences at the 0.05 level. Education and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality were significant differences at the 0.05 and 0.001 level. Career and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality were significant differences at the 0.05 and 0.001 level. Group membership that established by the Municipality and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality were significant differences at the 0.001 level. The personal factors include religion, monthly income, have a house registration in Hatyai Municipality and the operations level following of the Good Governance of Hatyai Municipality were non-significant differences.

The research suggestions to improve the Good Governance of Hatyai Municipality were that Hatyai Municipality should improve the operations of the Good Governance include the participation, the transparency, the accountability, the value for money, the ethics and should consider about the differences personal factors of the people to understand the Good Governance include sex, age, education, career, group membership that established by the Municipality that these factors contribute to awareness understanding towards the operations of the Good Governance of Hatyai Municipality.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดี จากการให้คำปรึกษา คำแนะนำจากคณาจารย์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้สารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ คณะกรรมการสอบ ซึ่งได้ให้ความรู้ คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และคณาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ ทำให้สามารถนำความรู้ที่นำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้โอกาสในการศึกษาแก่ผู้วิจัย รวมถึงพี่ เพื่อนร่วมรุ่นในหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ที่คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาการศึกษา

ประโยชน์ทางวิชาการของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สถาบันการศึกษาที่สร้างความรู้และประโยชน์ต่อสังคมไว้ ณ โอกาสนี้

ระวีวรรณ แซ่อิว

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 คำถามการวิจัย.....	5
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ของการวิจัย.....	6
1.6 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล.....	9
2.1.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล.....	9
2.1.2 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล.....	10
2.1.3 โครงสร้างของเทศบาล.....	12
2.1.4 พนักงานเทศบาล.....	14
2.1.5 การบริหารงานคลังและงบประมาณ.....	16
2.2 แนวคิดและทฤษฎีการประเมิน.....	18
2.2.1 ความหมายของการประเมิน.....	18
2.2.2 ความหมายของแนวทางในการดำเนินงาน.....	20
2.2.3 ความหมายของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน.....	20
2.2.4 ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน.....	22
2.2.5 องค์ประกอบของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน.....	24
2.2.6 ประเภทของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน.....	25
2.2.7 โครงการบริการสังคมในประเทศไทยที่ควรจะมีการประเมิน.....	26

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล.....	27
2.3.1 ความหมายและแนวคิดของธรรมาภิบาล.....	28
2.3.2 พัฒนาการแนวคิดธรรมาภิบาลในประเทศไทย.....	30
2.3.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่ถูกใช้ในประเทศไทย.....	32
2.3.4 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล.....	38
2.4 แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 ของเทศบาลนครหาดใหญ่.....	40
2.4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัด สงขลา.....	40
2.4.2 ยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครหาดใหญ่.....	44
2.4.3 ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.....	45
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
2.6 ตัวแปรและกรอบแนวคิด.....	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	51
3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง.....	51
3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	52
3.3 แบบแผนการวิจัย.....	53
3.4 เครื่องมือในการวิจัย.....	53
3.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	54
3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่....	60
4.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่.....	74
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	98
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	99
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	100
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	102
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	108
แบบสอบถาม.....	109
ประวัติผู้เขียน.....	115

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1	คำเรียกใช้ชื่ชนรรมภภภภ.....	30
ตาราง 2	ลักษณะส่วนบุคคคคของผู้ตอบแบบสอบถถถ.....	58
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภของเทศบาลนครหาดใหญ่.....	60
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักคุณชรรม.....	61
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักนภภภ.....	62
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความโปร่งใส.....	63
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักการมีส่วนร่วม.....	64
ตาราง 8	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความรับผิดชอบ.....	65
ตาราง 9	ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความคุ้มค่า.....	66
ตาราง 10	การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	67
ตาราง 11	การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	68
ตาราง 12	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	69
ตาราง 13	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	70
ตาราง 14	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	70
ตาราง 15	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักชรรมภภภภตามหลักคุณชรรม.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	72
ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	73
ตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	74
ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	75
ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	76
ตาราง 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่ เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม.....	77
ตาราง 22 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส.....	78
ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส.....	79
ตาราง 24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส.....	80
ตาราง 25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่ เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส.....	82
ตาราง 27 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	83
ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	84
ตาราง 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	85
ตาราง 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	86
ตาราง 31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	87
ตาราง 32 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่ เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม.....	88
ตาราง 33 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ.....	89
ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ.....	90
ตาราง 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ.....	91

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ.....	92
ตาราง 37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรม ที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลัก ความรับผิดชอบ.....	93
ตาราง 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาล นครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า.....	94
ตาราง 39 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการ ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า.....	95
ตาราง 40 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตาม หลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า.....	96
ตาราง 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่ เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า.....	97

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบที่ 1 ตัวแปรและกรอบแนวคิด.....	50

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การผูกขาดอำนาจการเมือง ระบบพวกพ้องและการแสวงหาประโยชน์ เป็นปัญหาที่สังคมไทยประสบมาหลายยุค ในช่วง พ.ศ. 2521 ถึง พ.ศ. 2540 รัฐบาลอ่อนแอจากการถูกรบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์จากการแข่งขันทางการเมืองที่สูง แต่นักการเมืองไม่สามารถระดมทุนในวงกว้างได้ ต้องพึ่งพาแหล่งทุนจากกลุ่มนายทุน ซึ่งต้องตอบแทนด้วยการดำเนินนโยบายที่เอื้อประโยชน์เฉพาะบางกลุ่ม เช่น การทุจริตช่วงปี พ.ศ. 2530 ถึง พ.ศ. 2539 เป็นการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง โครงการโครงสร้างพื้นฐานของรัฐในช่วงที่เกิดฟองสบู่ในเศรษฐกิจไทย ทำให้มีการลงทุนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้างสูงจึงเกิดการทุจริตในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง และการให้สัมปทานเอกชน (เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และคณะสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) ภายหลังจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ประเทศไทยจึงให้ความสนใจเรื่องการบริหารกิจการบ้านเมืองตามหลักธรรมาภิบาลและการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพุทธศักราช 2542 กำหนดให้มีคณะกรรมการรับพิชชอบและกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น และในปัจจุบันประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันนำไปสู่เป้าหมาย การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่ต้องมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามวิธีการและหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบาทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความ

คิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วยยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลโดยมีการกำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ รวมถึงกำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) นอกจากนี้ยังมีการกำหนดหลักธรรมาภิบาลของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมร่วมกันระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. ในวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ประการ อันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม โดยสำนักงาน ก.พ. มุ่งเน้นด้านการบริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (Rule of Law) ประกอบด้วย กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตลอดจนได้รับการยอมรับจากประชาชน

2. หลักความโปร่งใส (Transparency) ประกอบด้วย การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ราชการ ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

3. หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ประกอบด้วย การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน

4. หลักความคุ้มค่า (Value for Money) ประกอบด้วย ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

5. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) ประกอบด้วย ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ ข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม

6. หลักคุณธรรม (Ethics) ประกอบด้วย การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการ

ทรัพยากรและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย

จากรายงานขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) คำนีชีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี 2560 (Corruption Perception Index) ได้จัดอันดับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก 180 ประเทศ โดยให้คะแนนมากที่สุด คือ 100 คะแนน หมายถึงใสสะอาด และน้อยที่สุด คือ 0 คะแนน หมายถึงมีการคอร์รัปชันมาก สรุปได้ว่ารัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกยังดำเนินการปราบปรามการทุจริตที่ไม่เพียงพอ ในช่วง 6 ปีที่ผ่านมา มีการทุจริตมากขึ้น มีปัญหาการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการเพิกเฉยต่อสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง โดยจากคำนีชีวัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันประจำปี 2560 คะแนนของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 35 เป็น 37 อันดับปรับมาที่ 96 จาก 101 ใน 180 ประเทศ แต่คะแนนยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลก คือ 43 คะแนน ในปีนี้สะท้อนให้เห็นว่าประเทศโดยส่วนใหญ่ปรับปรุงแก้ไขเพื่อยุติการคอร์รัปชันน้อยมาก และประเทศไทยยังคงมีปัญหาคอร์รัปชันซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงการทำงานในระบบราชการซึ่งยังมีการคอร์รัปชันอย่างมาก (ประชาไท, 2561 อ้างถึงใน กิตติ์วี เลขะกุล, 2561)

จึงเห็นได้ว่าปัญหาการคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคต่อการบริหารและพัฒนาประเทศ ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารประเทศ โดยนำการบริหารจัดการที่ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในหน่วยงาน ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในองค์กรระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็น ธนาคารโลก, สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น โดยหลักธรรมาภิบาลมีความสำคัญอย่างมากในการบริหารองค์กรทุก ๆ องค์กร เป็นเครื่องมือที่สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี รวมไปถึงแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สร้างความมั่นใจในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นองค์กรหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญกับระบบการบริหารจัดการที่ดี ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล โดยได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการที่ดีในหลายปีงบประมาณ อันได้แก่ พ.ศ. 2553 ได้รับรางวัลดีเด่นคุณภาพการให้บริการประชาชน (Best Practices) ประเภทธรรมาภิบาล

ได้แก่ มิติหลักนิติธรรม มิติหลักคุณธรรม มิติหลักความโปร่งใส มิติหลักการมีส่วนร่วม มิติหลัก
 สำนักรับผิดชอบ มิติหลักความคุ้มค่า โดยมีหน่วยงานที่มอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
 ระบบราชการ (ก.พ.ร.), พ.ศ. 2554 ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประเภทธรรมาภิบาล ได้แก่ มิติหลัก
 นิติธรรม มิติหลักคุณธรรม มิติหลักการมีส่วนร่วม โดยมีหน่วยงานที่มอบ คือ สถาบันพระปกเกล้า,
 พ.ศ. 2555 ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประเภทธรรมาภิบาล คือ มิติหลักการมีส่วนร่วม โดยมี
 หน่วยงานที่มอบ คือ สถาบันพระปกเกล้า, พ.ศ. 2556 ได้รับรางวัลที่ 3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประเภทธรรมาภิบาล ได้แก่ มิติหลักนิติธรรม มิติหลักคุณธรรม มิติหลัก
 ความโปร่งใส มิติหลักการมีส่วนร่วม มิติหลักสำนักรับผิดชอบ มิติหลักความคุ้มค่า โดยมีหน่วยงาน
 ที่มอบ คือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, พ.ศ. 2557 ได้รับรางวัล
 ชมเชย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประเภทธรรมาภิบาล ได้แก่ มิติหลัก
 นิติธรรม มิติหลักคุณธรรม มิติหลักความโปร่งใส มิติหลักการมีส่วนร่วม มิติหลักสำนักรับผิดชอบ
 มิติหลักความคุ้มค่า โดยมีหน่วยงานที่มอบ คือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น, พ.ศ. 2558 ได้รับรางวัลพระปกเกล้า ประเภทธรรมาภิบาล คือ มิติหลักการมีส่วนร่วม
 โดยมีหน่วยงานที่มอบ คือ สถาบันพระปกเกล้า และพ.ศ. 2559 เทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับรางวัล
 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประเภทธรรมาภิบาล ได้แก่ มิติหลักนิติธรรม
 มิติหลักคุณธรรม มิติหลักความโปร่งใส มิติหลักการมีส่วนร่วม มิติหลักสำนักรับผิดชอบ มิติหลัก
 ความคุ้มค่า โดยมีหน่วยงานที่มอบ คือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น (สถาบันพระปกเกล้า, 2560)

จึงเห็นได้ว่าเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นองค์กรหนึ่งที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ยึดมั่นใน
 หลักธรรมาภิบาล ได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการที่ดีในหลายปีงบประมาณ อีกทั้งยังมีนโยบาย
 ด้านการเมืองการบริหารของเทศบาลนครหาดใหญ่ คือ การมุ่งมั่นให้การบริหารกิจการเทศบาลมี
 ความกะทัดรัด มีประสิทธิภาพ โดยตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก
 มีความเท่าเทียมกัน ทัวถึงเสมอภาพ ตอบสนองต่อการดำเนินงานของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ
 นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร โดยมุ่งเน้นการนำหลักธรรมาภิ
 บาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ
 และหลักความโปร่งใส

งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาว่าระดับการยึดหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่มากน้อยเพียงใด โดยการศึกษาการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริหารจัดการของเทศบาลนครหาดใหญ่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อนำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหาร สนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่
2. เพื่อหาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครหาดใหญ่
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อเทศบาลนครหาดใหญ่

1.3 คำถามการวิจัย

1. การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ อยู่ในระดับใด

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

1.5 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่
2. เทศบาลนครหาดใหญ่ใช้ประกอบการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กรในทุกด้านและสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
3. เป็นแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ที่สนใจการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1.6.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษา คือ เทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

1.6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาระดับการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่
2. ศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

1.6.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวนทั้งสิ้น 156,802 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 399 คน

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

ธรรมาภิบาล หมายถึง หลักการบริหารที่มุ่งเน้นหลักการ ซึ่งเป็นหลักการทำงาน ไม่ใช่หลักการที่เป็นรูปแบบหรือทฤษฎีในการบริหารงาน โดยหากมีการนำมาใช้เพื่อการบริหารงานมีความมั่นใจว่าจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด ประกอบด้วย

1. **หลักนิติธรรม** เป็นการตรากฎหมาย และกฎข้อบังคับ ให้มีความทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม มีผลให้ทำให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายไม่ใช่อำนาจอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. **หลักคุณธรรม** เป็นการยึดมั่นในความถูกต้อง โดยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักดังกล่าวในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่สังคม และสนับสนุนให้ประชาชนมีการพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ประกอบอาชีพสุจริต และมีระเบียบวินัย

3. **หลักความโปร่งใส** เป็นการสร้างความไว้วางใจต่อกันของทุกภาคส่วน โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีกระบวนการที่ทำให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้อย่างชัดเจน และประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้

4. **หลักการมีส่วนร่วม** เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ การแสดงความคิดเห็นต่อการตัดสินใจปัญหา ทั้งการแสดงความคิดเห็น ประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ การไต่สวนสาธารณะ หรืออื่น ๆ

5. **หลักความรับผิดชอบ** เป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหา การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง

6. **หลักความคุ้มค่า** เป็นการบริหารจัดการซึ่งใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่า ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคม รมรงค์ให้ประชาชนมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์สินค้า สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล
 - 1.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล
 - 1.2 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล
 - 1.3 โครงสร้างของเทศบาล
 - 1.4 พนักงานเทศบาล
 - 1.5 การบริหารงานคลังและงบประมาณ
2. แนวคิดและทฤษฎีการประเมิน
 - 2.1 ความหมายของการประเมิน
 - 2.2 ความหมายของแนวทางในการดำเนินงาน
 - 2.3 ความหมายของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน
 - 2.4 ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน
 - 2.5 องค์ประกอบของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน
 - 2.6 ประเภทของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน
 - 2.7 โครงการบริการสังคมในประเทศไทยที่ควรจะมีการประเมิน
3. แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล
 - 3.1 ความหมายและแนวคิดของธรรมาภิบาล
 - 3.2 พัฒนาการแนวคิดธรรมาภิบาลในประเทศไทย
 - 3.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่ถูกใช้ในประเทศไทย
 - 3.4 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

4. แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 ของเทศบาลนครหาดใหญ่

4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา

4.2 ยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครหาดใหญ่

4.3 ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ ปีงบประมาณ

พ.ศ. 2562

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6. ตัวแปรและกรอบแนวคิด

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล

2.1.1 ความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้ทดลองการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาลขึ้น มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจในกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. 2440 และได้ตราพระราชกำหนดสุขาภิบาลกรุงเทพฯ ร.ศ. 166 (พ.ศ. 2441) แต่การจัดตั้งสุขาภิบาล ยังไม่มีลักษณะเป็นการปกครอง เนื่องจากมีการกำหนดให้มีผู้บริหารเป็นข้าราชการทั้งสิ้น เมื่อวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2448 ได้ทรงจัดตั้งสุขาภิบาลตำบลท่าฉลอม อำเภอเมืองสมุทรสาคร โดยเป็นการฝึกหัดการบริหารส่วนท้องถิ่นแห่งแรกในประเทศไทย การจัดตั้งสุขาภิบาลมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานรักษาความสะอาด เจ้าหน้าที่โดยส่วนใหญ่เป็นข้าราชการและยังไม่มีอำนาจที่จะออกข้อบังคับในการดำเนินการเกี่ยวกับสุขาภิบาลและกิจการอื่น

ใน พ.ศ. 2496 มีการทดลองเทศบาลในรูปแบบใหม่ โดยตราพระราชบัญญัติการจัดบำรุง สถานที่ชายทะเลทิศตะวันตกขึ้น เรียกว่า การจัดบำรุงสถานที่ชายทะเลตะวันตกขึ้นในแถบชายทะเลโดยมีอาณาเขตตั้งแต่ตำบลบ้านชะอำลงไปถึงตำบลหัวหิน สภาดังกล่าวถูกกฎหมายกำหนดให้เป็นนิติบุคคล คณะกรรมการสภาเป็นข้าราชการซึ่งพระเจ้าอยู่หัวทรง โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นทั้งหมด แต่รูปแบบการปกครองดังกล่าวไม่เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นมากนัก

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริในการจัดการปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลขึ้น โดยทรงเห็นว่า ถ้ามีการยอมรับกันว่าวันใดวันหนึ่งเราอาจต้องถูกบังคับให้มีประชาธิปไตยแบบใดแบบหนึ่งในประเทศสยาม จำเป็นต้องเตรียมตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ต้องเรียนรู้และให้การศึกษาแก่ตนเอง ประชาชนที่เริ่มต้นด้วยการควบคุมกิจการท้องถิ่น โดยพยายามที่จะควบคุมกิจการของรัฐโดยผ่านรัฐสภาฯ เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2470 ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการประชาธิปไตย เพื่อศึกษาหาแนวทางและรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่ควรจัดตั้งขึ้นมาบริหารกิจการส่วนท้องถิ่น เมื่อปี พ.ศ. 2473 ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งทำหน้าที่พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเทศบาล จนมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลดังกล่าวก็ยังมีได้มีการตราขึ้นและบังคับใช้เป็นกฎหมายและภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรซึ่งกุมอำนาจในการปกครองประเทศ ขณะนั้นก็มีแนวความคิดที่จำให้มีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ประชาชนในท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบนี้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่รูปแบบของเทศบาล เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบนี้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่รูปแบบของการปกครองระบบรัฐสภาในระดับชาติ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2476 จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 และได้มีการจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2478 โดยได้ฐานะสุขาภิบาลเดิม 35 แห่ง ซึ่งเป็นสุขาภิบาลเมือง 29 แห่ง และสุขาภิบาลท้องที่ 6 แห่งขึ้นเป็นเทศบาลและได้มีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลถึงปัจจุบันหลายครั้ง กล่าวคือ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2481 และ พ.ศ. 2486 จนถึง พ.ศ. 2496 จึงเปลี่ยนมาเป็นพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งเป็นหลักมาจนถึงปัจจุบัน และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหลายครั้ง โดยครั้งที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล(ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 ให้ประชาชนมีสิทธิเลือกการบริหารกิจการเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรง

2.1.2 หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
2. ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนดและงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น
3. ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

จากหลักเกณฑ์ข้างต้น กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้ว่า ท้องถิ่นที่มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิมทั้งหมดเป็นเทศบาลตำบล อีกทั้งยกเลิกการปกครองรูปแบบสุขาภิบาลแล้วตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542

เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์การจัดตั้ง ดังนี้

ท้องถิ่นเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกจังหวัด โดยให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้ ไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ และท้องถิ่นที่มีใช่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

1. เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป
2. มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำที่กฎหมายกำหนดไว้
3. มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์การจัดตั้งดังต่อไปนี้

1. เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป
2. มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้
3. มีพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร

ในปี พ.ศ. 2544 หลังจากมีการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล มีจำนวนเทศบาลทั้งสิ้นจำนวน 1,129 แห่ง แบ่งเป็น

เทศบาลนคร จำนวน 20 แห่ง

เทศบาลเมือง จำนวน 80 แห่ง

เทศบาลตำบล จำนวน 1,089 แห่ง

2.1.3 โครงสร้างของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และแก้ไขเพิ่มเติม ได้แบ่งรูปแบบการบริหารกิจการเทศบาลเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ การบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบคณะเทศมนตรี และการบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรี เป็นการบริหารในรูปแบบใดให้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประชาชนโดยการจัดทำประชามติ

2.1.3.1 การบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบคณะเทศมนตรี ประกอบไปด้วยสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

2.1.3.1.1 สภาเทศบาล สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี สภาเทศบาลจะมีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่ง โดยให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งมาจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 90 วัน นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จสิ้นแล้ว ให้สมาชิกสภาเทศบาลประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกด้วยกัน จะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้ ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาล ควบคุมบังคับบัญชารักษาความสงบและเป็นตัวแทนสภา ในกิจการภายนอก จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของเทศบาล ดังต่อไปนี้

1. สภาเทศบาลตำบล มีสมาชิกทั้งหมด 12 คน
2. สภาเทศบาลเมือง มีสมาชิกทั้งหมด 18 คน
3. สภาเทศบาลนคร มีสมาชิกทั้งหมด 24 คน

สภาเทศบาลมีอำนาจหน้าที่ คือ

1. อำนาจในการตราเทศบัญญัติ ซึ่งมีผลใช้บังคับได้เฉพาะในเขตเทศบาลนั้น โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
2. อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร สภาเทศบาลมีอำนาจในการควบคุมคณะเทศบาล จะแต่งตั้งได้จำแนกเป็นคณะกรรมการสามัญและคณะกรรมการวิสามัญเพื่อที่จะได้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสภาเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.1.3.1.2 คณะเทศมนตรี ภารกิจบริหารของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีมีอำนาจในการบริหารงานตามกฎหมาย โดยคณะเทศมนตรีจะประกอบด้วย นายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรีโดยมีจำนวนตามประเภทของเทศบาล เทศบาลตำบลมีเทศมนตรีได้ 2 คน เทศบาลเมืองให้มีเทศมนตรีได้ 3 คน และเทศบาลนครให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาลตามที่กฎหมายเทศบาลและอำนาจอื่นกำหนดไว้
2. อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องถิ่น

2.1.3.2 การบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรี

2.1.3.2.1 สภาเทศบาล สภาเทศบาลมีองค์ประกอบเช่นเดียวกับการบริหารกิจการเทศบาลรูปแบบเทศมนตรี สำหรับอำนาจหน้าที่มีข้อแตกต่างจากการบริหารกิจการรูปแบบคณะเทศมนตรี ดังนี้

1. อำนาจในการตราเทศบัญญัติ มีผลใช้บังคับได้เฉพาะในเขตเทศบาลเท่านั้น
2. อำนาจในการควบคุมฝ่ายบริหาร สภาเทศบาลมีอำนาจในการควบคุมคณะเทศบาล ซึ่งเป็นฝ่ายบริหารให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตามระเบียบแบบแผนและนโยบายที่กำหนดไว้โดยมีมาตรการควบคุมที่สำคัญ 4 ประการ คือ การแถลงนโยบายของนายกเทศมนตรีต่อสภา การตั้งกระทู้ถามการเปิดอภิปรายและการอนุมัติงบประมาณประจำปีแต่เป็นการควบคุมไม่เด็ดขาด ไม่มีการลงมติไม่ไว้วางใจนายกเทศมนตรี
3. อำนาจการแต่งตั้งคณะกรรมการของสภาเทศบาล โดยคณะกรรมการที่สภาเทศบาลจะแต่งตั้งได้จำแนกเป็นคณะกรรมการสามัญ และคณะกรรมการวิสามัญเพื่อที่จะให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสภาเทศบาลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3.2.2 นายกเทศมนตรี การบริหารกิจการในรูปแบบนายกเทศมนตรีให้มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจำนวน 1 คน โดยนายกเทศมนตรีสามารถแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรี เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงานเทศบาล คือ เทศบาลตำบลมีรองเทศมนตรีไม่เกิน 2 คน เทศบาลเมือง

มีรองเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน และเทศบาลนครมีรองเทศมนตรีไม่เกิน 4 คน นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบายไม่ขัดต่อกฎหมายและรับผิดชอบในการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย เทศบัญญัติ และนโยบาย
 2. สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
 3. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรีที่ปรึกษา นายกเทศมนตรี และเลขานุการ
 4. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
 5. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
 6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ และกฎหมายอื่น
- การปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล มีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่ และอีกส่วนหนึ่งเรียกว่า พนักงานเทศบาล

2.1.4 พนักงานเทศบาล

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาล ซึ่งปฏิบัติงานอันเป็นภารกิจประจำสำนักงานหรือนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากหน้าที่ของเทศบาลนั้นจะติดต่อ รวมถึงให้บริการประชาชนตั้งแต่เกิดจนตาย ทั้งเรื่องการศึกษา สาธารณูปโภค งานการทะเบียน การศึกษา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากซึ่งต่างกับคณะเทศมนตรีว่า คณะเทศมนตรีรับผิดชอบและภารกิจในลักษณะ ทำอะไร ส่วนการ ทำอย่างไร ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาล โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ พนักงานเทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของงานส่วนการบรรจุแต่งตั้งการให้ความดีความชอบ การออกจากตำแหน่งจะเป็นไปตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พ.ศ. 2519

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ สามารถแบ่งหน่วยงานเทศบาลออกเป็น 7 ส่วนหลักกับอีกหนึ่งแขวง เพื่อที่จะให้บริการแก่ประชาชน ดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล ทำหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผน นโยบายของเทศบาล และยังมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะผู้บริหารเกี่ยวกับงานธุรการ งานสารบรรณ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียน และงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ
2. กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและวางแผนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
3. กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับเงินและการบัญชีการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีโรงเรียนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานผลประโยชน์ของเทศบาลงานพัสดุและทรัพย์สินของเทศบาล รวมถึงงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่ไม่ได้กำหนดไว้เป็นงานของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
4. กองช่าง ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานโยธา ทางระบายน้ำ งานสาธารณูปโภค สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม งานผังเมือง งานบำรุงรักษาทางบก งานควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้า หรืองานที่ได้รับมอบหมาย
5. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การรักษาความสะอาด การป้องกันและระงับโรค การสุขาภิบาล งานสัตว์แพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ รวมถึงการควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมาย
6. กองการศึกษา ทำหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านการศึกษา ทั้งระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษาและนันทนาการ รวมถึงปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
7. กองสวัสดิการสังคม ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย หน่วยงานตรวจสอบภายในมีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบและแสดงความเห็นและข้อเสนอแนะแก่ปลัดเทศบาลเกี่ยวกับงานการเงินของเทศบาล รวมถึงการควบคุมตรวจสอบด้านอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

8. แขนง มีหน้าที่ดำเนินงานของเทศบาลเฉพาะงานที่มีลักษณะเป็นการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ของแขวงนั้น โดยจัดให้มีฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรืองานก็ได้ ซึ่งคำนี้ถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานได้ตามความเหมาะสมในแต่ละเทศบาล งานใดยังไม่มีความจำเป็นจะต้องแยกจัดเป็นส่วนการบริหารต่างหาก ให้รวมกิจการนั้นกับส่วนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเทศบาลใดมีงานอื่นเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ และไม่อาจรวมไว้กับส่วนใดได้ก็จัดเป็นส่วนต่างหากก็ได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยอนุ โลม

2.1.5 การบริหารงานคลังและงบประมาณ

การบริหารงานคลังของเทศบาลประกอบด้วย รายได้ของเทศบาล รายจ่ายของเทศบาลและงบประมาณประจำปี มีดังต่อไปนี้

2.1.5.1 รายได้ของเทศบาล

- 2.1.5.1.1 ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมาย
- 2.1.5.1.2 พันธบัตรหรือเงินกู้ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 2.1.5.1.3 รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล
- 2.1.5.1.4 รายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
- 2.1.5.1.5 ธรรมเนียมค่าใบอนุญาตและค่าปรับตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 2.1.5.1.6 เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากสภาเทศบาลได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- 2.1.5.1.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 2.1.5.1.8 รายได้อื่นใด ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

2.1.5.2 รายจ่ายของเทศบาล

- 2.1.5.2.1 เงินเดือน
- 2.1.5.2.2 ค่าจ้าง
- 2.1.5.2.3 ค่าตอบแทนอื่น ๆ

2.1.5.2.4 ค่าครุภัณฑ์

2.1.5.2.5 ค่าวัสดุ

2.1.5.2.6 ค่าใช้สอย

2.1.5.2.7 ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ

2.1.5.2.8 เงินอุดหนุน ซึ่งการจ่ายเงินอุดหนุนและการจ่ายเพื่อการลงทุน (ซื้อหุ้นในบริษัทจำกัด เป็นต้น) และจะกระทำใดได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาเทศบาล และการอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัด

2.1.5.2.9 รายจ่ายเมื่อใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ ซึ่งการจ่ายเงินตามข้อนี้ ถ้าหากเป็นการชำระหนี้เงินกู้เมื่อถึงกำหนดชำระเทศบาลจะต้องชำระเงินกู้คืนจากทรัพย์สินของเทศบาล ไม่ว่าจะตั้งงบประมาณรายจ่ายประเภทนี้ไว้หรือไม่ก็ตาม

2.1.5.3 งบประมาณประจำปี

2.1.5.3.1 เทศบาลจะต้องจัดทำงบประมาณประจำปี โดยต้องร่างเป็นเทศบัญญัติเสนอต่อสภาเทศบาล เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

2.1.5.3.2 ปีงบประมาณของเทศบาลกำหนดไว้ตรงกับปีงบประมาณแผ่นดิน จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึงวันที่ 30 กันยายน ของปีถัดไปแต่หากในปีใดเทศบัญญัติงบประมาณออกไม่ทันปีงบประมาณใหม่ก็ให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณของปีก่อนไปพลางก่อน

2.1.5.3.3 ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้ว ส่งไปยังนายกเทศมนตรี ลงนามใช้บังคับเป็นเทศบัญญัติต่อไป

2.2 แนวคิดและทฤษฎีการประเมิน

2.2.1 ความหมายของการประเมิน

คำว่า “Evaluation” ซึ่งแปลว่าการประเมิน เกี่ยวข้องกับการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2542) กล่าวว่า การประเมินเป็นคำที่ใช้ในการอธิบายและตัดสินคุณสมบัติบางอย่างของบุคคล กลุ่มบุคคล รวมถึงโครงการต่าง ๆ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตัดสินคุณค่าของการดำเนินงาน กระบวนการ ผลผลิต เป้าประสงค์ของแนวทางในการดำเนินงานเพื่อนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล สิ่งที่มีมุ่งเน้นของการประเมินคือการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ข้อสนเทศในการตัดสินคุณค่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึงการใช้ดุลยพินิจ (Judgement) ค่านิยม และข้อจำกัดต่าง ๆ ในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยการเปรียบเทียบผลที่วัดได้กับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การประเมินเป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้ประเมินจะต้องศึกษาความต้องการของผู้บริหาร และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลประโยชน์อย่างครบถ้วน มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการประเมินต่อไป

สุวิมล ติรกานันท์ (2548) กล่าวถึง การประเมินว่า คือกระบวนการที่เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน นำมาซึ่งสารสนเทศที่ใช้ในการพิจารณาการดำเนินงานทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างทันทั่วทั้งที่ ในทางกลับกัน ผลการประเมินจะไม่ใช่ประโยชน์เท่าที่ควรหากผลนั้นไม่สามารถนำมาใช้ในเวลาที่เหมาะสม

กู๊ด (Good, 1973 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี 2542) กล่าวว่า การประเมิน คือกระบวนการค้นหาหรือตัดสินคุณค่าหรือจำนวนของบางสิ่งบางอย่าง โดยการใช้มาตรฐานของการประเมิน รวมทั้งการตัดสินโดยอาศัยเกณฑ์ภายในและเกณฑ์ภายนอก

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel .L. Stufflebeam อ้างถึงใน เซาว์ อินไฮ, 2555) ให้นิยามการประเมินว่า เป็นกระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นทางเลือกประกอบการตัดสินใจ มีความมุ่งหมายเพื่อเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องไว้ใช้ในการตัดสินใจ ผู้ทำการประเมินจะรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจต่อผู้บริหาร

ไทเลอร์ (Tyler, 1967 อ้างถึงใน อนุ เจริญวงศ์ระชัยและคณะ, 2552) กล่าวว่า การประเมินคือการเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่าง (Performance) กับจุดมุ่งหมายในเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ กล่าวว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วอร์เรน และแซนเดอร์ (Worthen & Sander, 1987 อ้างถึงใน อนุ เจริญวงศ์ระชัยและคณะ, 2552) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินว่า เป็นการพิสูจน์คุณค่าของสิ่งหนึ่ง ประกอบไปด้วยการจัดหาสารสนเทศเพื่อตัดสินคุณค่าของแผนการดำเนินงาน ผลผลิต กระบวนการ การบรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

สคริฟเวน (Scriven, 1973 อ้างถึงใน เขวดี รวงษ์กุล วิบูลย์ศรี, 2542) กล่าวว่า การประเมินเป็นกิจกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล การกำหนดเกณฑ์ประกอบในการประเมิน เป้าหมายที่สำคัญในการประเมิน คือการตัดสินคุณค่ากิจกรรมใด ๆ ที่ต้องการประเมิน

จากความหมายการประเมินดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศเพื่อการตัดสินคุณค่าของการดำเนินงาน ซึ่งการประเมินจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน วิเคราะห์ รวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2.2 ความหมายของแนวทางในการดำเนินงาน

นิตา ชูโต (2527) กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานว่า เป็นผลรวมที่เกิดจากกิจกรรมที่ได้วางไว้ในแนวทางการดำเนินการนั้น ๆ การจัดกิจกรรม วางแนวความคิดอย่างเป็นระบบ ระเบียบ มีงบประมาณและระยะเวลาในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานว่า เป็นแผนย่อยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงาน หรือกลุ่มของกิจกรรม โดยมุ่งการดำเนินการในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จากความหมายของแนวทางในการดำเนินงานข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แนวทางในการดำเนินงาน เป็นแผนงานที่วางไว้เพื่อดำเนินงานหรือกิจกรรม โดยมีการวางแนวความคิดอย่างเป็นระบบ มีงบประมาณ ระยะเวลาที่กำหนด เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.2.3 ความหมายของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน

เชาว์ อินใย (2555) การประเมินแนวทางในการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินใจคุณค่าโดยการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินงานนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์และคณะ (2540) กล่าวว่า การประเมินแนวทางในการดำเนินงาน คือ กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานเพื่อการตัดสินใจผลลัพธ์ของแนวทางในการดำเนินงาน

รัตนะ บัวสนธ์ (2540 อ้างถึงใน เชาว์ อินใย, 2555) กล่าวว่า การประเมินแนวทางการดำเนินงานส่วนใหญ่ต้องตรวจสอบโครงการให้บริการประชาชน ผู้ตัดสินใจต้องการทราบว่าโครงการจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีคุณค่าเพียงพอที่จะดำเนินการต่อไปในปีหน้าหรือไม่ ถ้ามีงบประมาณน้อยจะประสบความสำเร็จในการดำเนินการ โครงการเหมือนกันหรือไม่

รูทมัน (Rutman, 1977 อ้างถึงใน ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์และคณะ, 2540) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการใช้เทคนิคการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ มุ่งการหาข้อมูลที่เป็นจริง และนำเชื่อถือเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินงาน เพื่อสามารถตัดสินใจได้ว่า แนวทางในการดำเนินงานดีหรือไม่ ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2545) ได้กล่าวถึงการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า การบริหารงานในองค์กรเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่องค์กรปรารถนานั้น ต้องประกอบไปด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานของความสำเร็จที่ชัดเจน การวางแผนการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการติดตามกำกับผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่องค์กรต้องการ นำไปสู่การพัฒนาความมุ่งหมายในระดับต่าง ๆ ขององค์กร ได้แก่ การกำหนดพันธกิจ (Mission) การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) จุดมุ่งหมาย (Goals) วัตถุประสงค์ (Objectives) การกำหนดเป้าหมาย (Targets) การพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและกิจกรรมที่จำเป็นของแต่ละองค์ประกอบ เพื่อสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน การติดตามกำกับงาน เพื่อการปรับปรุงแก้ไข และประเมินแนวทางในการดำเนินงาน สะท้อนถึงคุณภาพและผลสำเร็จของการดำเนินงาน

อัลคิน (Alkin, 1969 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542) ให้นิยามว่า การประเมินแนวทางในการดำเนินงาน คือ กระบวนการของการคัดเลือก ประมวลข้อมูล และจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือเพื่อกำหนดทิศทางเลือกในการทำกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ

จากความหมายของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานข้างต้น สรุปได้ว่าการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยการประมวลข้อมูล เพื่อกำหนดทิศทางในการทำกิจกรรมหรือโครงการ สามารถตัดสินใจได้ว่า แนวทางในการดำเนินงานดังกล่าวดีหรือไม่ ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่

2.2.4 ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2528) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า การบริหารแนวทางด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง จะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น ต้องมีการประเมินแนวทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การประเมินดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารทราบจุดด้อยและจุดเด่นของแนวทางในการดำเนินงาน สามารถแก้ไขได้อย่างทันที่ ผลการประเมินทำให้ทราบว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ คຸ້ມคຳกับการลงทุนหรือไม่ ผลการประเมินแนวทางในการดำเนินงานนำไปใช้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงาน นำไปสู่ผลสำเร็จ

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า การประเมินมีหน้าที่อย่างน้อย 4 ประการ ได้แก่ การประเมินความก้าวหน้าเพื่อการปรับปรุงพัฒนา การประเมินรวมสรุปเพื่อแสดงผลสำเร็จหรือไม่สำเร็จของการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในอนาคต การประเมินเชิงจิตวิทยาและสังคมเป็นกระบวนการประเมินเพื่อเพิ่มความระมัดระวัง หรือเพิ่มแรงจูงใจในการดำเนินงาน และการประเมินเพื่อการตัดสินใจทางการบริหารต่าง ๆ

การประเมินมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ช่วยปรับปรุงการบริหารงานหรือโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืองานที่รับผิดชอบอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะของการประเมินมีดังนี้

- 1) เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนางานหรือโครงการต่าง ๆ
- 2) เพื่อตัดสินใจผลเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของงาน หรือโครงการต่าง ๆ
- 3) เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ หรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม

- 4) เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในกระบวนการวางแผนและการประเมินโครงการ ผลการประเมินที่เป็นระบบสามารถใช้เป็นแนวทางแก้ไข ปรับปรุงงานให้เหมาะสมและมี

ประสิทธิภาพ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สาเหตุที่ต้องมีการประเมิน มีดังต่อไปนี้

- 1) ผู้บังคับบัญชาต้องการให้มีการประเมิน
- 2) ต้องการทราบผลสัมฤทธิ์ของโครงการว่าได้ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่
- 3) ต้องการทราบข้อดี ข้อบกพร่อง ความเหมาะสม และอุปสรรคต่าง ๆ ของการดำเนินงาน เพื่อแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
- 4) ต้องการทราบถึงความเหมาะสม ความคุ้มค่าของการดำเนินงาน
- 5) เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจของผู้บริหารเกี่ยวกับการปรับปรุงและการดำเนินงานในอนาคต

สคริฟเวน (Scriven, 1973 อ้างถึงใน สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541) กล่าวถึง ความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า จุดหมายของการประเมิน คือ การประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมุ่งประเมิน ซึ่งเป็นการตอบคำถามเชิงประเมินที่สำคัญ บทบาทของการประเมินเป็นการนำคำตอบเชิงประเมินที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

ประชุม รอดประเสริฐ (2529) กล่าวถึง การประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อรวบรวมหลักฐานความเป็นจริงและข้อมูลที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการพิจารณาประสิทธิผลของแนวทางในการดำเนินงาน
2. แสดงให้เห็นถึงสาเหตุของแนวทางในการดำเนินงานซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการตัดสินใจว่าแนวทางในการดำเนินงานลักษณะใดมีความสำคัญ โดยจำเป็นต้องทำการประเมินหาข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิผล
3. เพื่อวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อมูล เพื่อการสรุปผลของแนวทางในการดำเนินงาน
4. เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
5. เพื่อการตัดสินใจในการนำข้อเท็จจริงและข้อมูลไปใช้ได้

สฤกษ์ดี เข็นทรวง (2552) กล่าวถึงการประเมินแนวทางในการดำเนินงานว่า เป็นการประเมินกิจกรรมการดำเนินงานซึ่งมีความสำคัญต่อบุคลากร ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อองค์กร สามารถนำผล

ที่ได้มาพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และตอบสนองความต้องการของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

จากความสำคัญของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน มีความสำคัญต่อบุคลากร ต่อผู้บังคับบัญชา และต่อองค์กร ต้องมีการประเมินแนวทางในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การประเมินดังกล่าวจะทำให้ผู้บริหารทราบจุดด้อยและจุดเด่นของแนวทางในการดำเนินงาน สามารถแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ผลการประเมินทำให้ทราบว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ คำนึงค่ากับการลงทุนหรือไม่ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานในอนาคตซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.2.5 องค์ประกอบของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน

กูบา และลินคอล์น (Guba and Lincoln, 1989 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัญกุล วิบูลย์ศรี, 2542) กล่าวว่า องค์ประกอบของการประเมินแนวทางในการดำเนินงานในยุคปัจจุบัน มี 2 ส่วน คือ

1) การเน้นในเชิงตอบสนองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Responsive Focusing)

หมายถึง การให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อการตอบสนองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โครงการที่ถูกประเมิน โดยจำแนกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้สนับสนุนและผู้ดำเนินโครงการ 2) กลุ่มกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์จากโครงการ และ 3) กลุ่มผู้ที่ได้รับผลทางลบจากโครงการ กลุ่มผู้ตอบสนองดังกล่าวจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ แต่ต้องมีความแตกต่างกันทางด้านสถานภาพ เพศ อำนาจหน้าที่ หรือตำแหน่ง ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน ครอบคลุมสาระสำคัญมากที่สุด สิ่งที่ผู้หาข้อมูลจำเป็นต้องรวบรวม ได้แก่ ส่วนของโครงการที่ผู้ตอบสนองมีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ รวมถึงประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ตอบสนองมองว่าเป็นข้อขัดแย้งที่ยังไม่สามารถหาข้อตกลงร่วมกันได้

2) วิธีการประเมิน โดยใช้หลักการสืบเสาะเพื่อค้นหาความจริงตามธรรมชาติ (Naturalistic Inquiry)

วิธีการประเมินดังกล่าว กูบาและลินคอล์นเรียกใหม่ว่า “Constructivist Methodology” เป็นวิธีการสืบเสาะเพื่อค้นหาความจริงทั้งหลายที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ซึ่งใช้พื้นฐานของ “ทฤษฎีแห่งความเป็นจริง” (Ontology) และ “ปรัชญาแห่งความรู้ของมนุษย์” (Epistemology) ควบคู่กัน

จากรายละเอียดขององค์ประกอบของการประเมินแนวทางการดำเนินงาน สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการประเมินแนวทางการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การเน้นในเชิงตอบสนองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และวิธีการประเมินโดยใช้หลักการสืบเสาะเพื่อค้นหาความจริงตามธรรมชาติ

2.2.6 ประเภทของการประเมินแนวทางการดำเนินงาน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) กล่าวว่า การประเมินเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณค่าหรือประสิทธิภาพของการดำเนินงาน การประเมินแบ่งออกได้หลายประเภทแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้แบ่ง มีรายละเอียดดังนี้

1) แบ่งตามจุดมุ่งหมายการประเมิน สามารถแบ่งการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนา เรียกว่า การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินขณะกำลังดำเนินงานอยู่ สามารถนำผลการประเมินไปปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้นอย่างทันทีทันใด และการประเมินเพื่อตัดสินผล (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อบ่งชี้ระดับสัมฤทธิ์ผลของงาน เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

2) แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การประเมินที่ยึดเป้าหมายของงานเป็นเกณฑ์ เรียกว่า Goal - Based Evaluation การประเมินตามแนวนี้คือ นำผลการวัดมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของโครงการ อีกประเภทหนึ่งเป็นการประเมินที่เป็นอิสระจากเป้าหมายโครงการ (Goal - Free Evaluation) ผู้ประเมินไม่จำเป็นต้องทราบเป้าหมายของโครงการ เป็นการประเมินผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นทั้งผลโดยตรงและผลโดยอ้อม รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นของโครงการ

3) แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งการประเมินออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ การประเมินก่อนนำโครงการไปปฏิบัติ (Intinsic Evaluation) โดยเฉพาะการวิเคราะห์ความเหมาะสมของแผนงานก่อนเสนอเพื่อขออนุมัติให้ดำเนินการ เรียกกระบวนการดังกล่าวว่า การวิเคราะห์โครงการ (Project

Appraisal or Analysis) ระยะที่ 2 เป็นการประเมินขณะการดำเนินงาน (On Going Evaluation) เพื่อพิจารณาความก้าวหน้าของโครงการ ผลการประเมินระยะนี้เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการดำเนินงาน และระยะที่ 3 คือ การประเมินเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (Pay - Off Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ทั้งหมดเมื่อสิ้นสุดโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการไประยะหนึ่ง เรียกว่า กระบวนการติดตามผล (Follow – Up Study หรือ Tracer Study)

สคริฟเวน (Scriven, 1973 อ้างถึงใน เยาวดี ราชชัญกุล วิบูลย์ศรี, 2542) ได้จำแนกประเภทการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation)

เป็นบทบาทการประเมินงาน กิจกรรม หรือ โครงการใด ๆ ที่บ่งชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในระหว่างการดำเนินการ ผลจากการประเมินสามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนางานดังกล่าวให้ดีขึ้น เรียกว่า การประเมินเพื่อการปรับปรุง

2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation)

การประเมินเมื่อกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ สิ้นสุดลง เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณค่าความสำเร็จของโครงการนั้น ๆ นำความสำเร็จหรือแนวทางที่ดีไปใช้กับการดำเนินงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันในโอกาสต่อ ๆ ไป เรียกว่า การประเมินสรุปรวม

จากประเภทของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของการประเมินแนวทางในการดำเนินงาน โดยยึดตามจุดมุ่งหมายการประเมิน หลักยึดในการประเมิน และลำดับเวลาที่ประเมินเป็นหลัก

2.2.7 โครงการบริการสังคมในประเทศไทยที่ควรจะมีการประเมิน

เยาวดี ราชชัญกุล วิบูลย์ศรี (2542) กล่าวว่า โครงการบริการสังคมมักกระจายความรับผิดชอบไปยังหลาย ๆ หน่วยงาน โดยมีลักษณะการดำเนินงานที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ การบริหารโครงการในระดับท้องถิ่น ระดับภาค หรือระดับชาติ มักใช้เงินทุนสูง ขึ้นอยู่กับลักษณะและประเภทของโครงการนั้น ๆ รวมถึงแหล่งเงินทุนที่ได้รับการสนับสนุน โครงการบริการสังคมในประเทศไทยที่ควรจะมีการประเมิน ได้แก่

- 1) โครงการด้านการสาธารณสุขมูลฐาน เช่น การเผยแพร่ข่าวสารทางสาธารณสุข การให้บริการของโรงพยาบาล การควบคุมการจำหน่ายยา งานสาธารณสุขตำบล ฯลฯ
- 2) โครงการด้านสวัสดิการชุมชน เช่น การจัดระบบการจราจร การลดอาชญากรรม การลดอุบัติเหตุ การป้องกันการโจรกรรม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน เป็นต้น
- 3) โครงการด้านการศึกษา เช่น ผลกระทบจากการใช้หลักสูตรใหม่ โอกาสทางการศึกษาของประชาชน ผลกระทบจากการฝึกอบรมบุคลากร การขยายสาขาการศึกษาที่ต้องการของชุมชน เป็นต้น
- 4) โครงการด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ ผลกระทบจากการจัดโฆษณา การขยายงานทางด้านการตลาด ความพึงพอใจในบริการที่ลูกค้าได้รับ เป็นต้น
- 5) โครงการให้บริการของหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น เช่น การจัดสวนหย่อม การจัดสถานที่จอดรถ การจัดเก็บขยะ การให้บริการด้านไฟฟ้า การบริการน้ำประปา การจัดระบบป้องกันภัยพิบัติ การให้บริการห้องสมุดประชาชน การกระจายเสียงข่าวสาร การตอบสนองความต้องการของบุคคลในชุมชน การให้บริการสาธารณสุขพื้นฐาน การให้ความพึงพอใจ เป็นต้น

สรุปได้ว่าโครงการบริการสังคมในประเทศไทยที่ควรจะมีการประเมิน ได้แก่ โครงการด้านสวัสดิการชุมชน โครงการด้านการสาธารณสุขมูลฐาน โครงการด้านอุตสาหกรรม โครงการด้านการศึกษา และโครงการให้บริการของหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นองค์กรหนึ่งที่จะต้องมีการประเมินการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน

2.3 แนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นหลักการสากลที่มีการอ้างถึงครั้งแรกโดยธนาคารโลก (World Bank, 1989) ในรายงาน Sub Saharan Africa: from Crisis to Sustainable Growth โดยกล่าวถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลว่า เป็นลักษณะและวิถีทางของการใช้อำนาจในการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจและทางสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งครอบคลุมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งการบริหารจัดการภาครัฐ ภาวะรับผิดชอบ กรอบตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนา ความโปร่งใส

และข้อมูลข่าวสาร ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ไม่ได้ชี้ชัดว่าระบบการเมืองการปกครองที่ประเทศนั้น ๆ ใช้จะต้องมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงอย่างไร แม้ว่าอาจแปลถึงสิ่งแฝงเร้นได้ว่าน่าจะหมายถึงระบอบประชาธิปไตยก็ตาม (สมบูรณ์ ศิริประชัย, 2550 อ้างถึงใน จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556) ต่อมากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ประเทศต่าง ๆ ที่ให้กู้เงินเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการฟื้นฟูระบบเศรษฐกิจของประเทศ ได้แก่ การที่ประเทศนั้นมีธรรมาภิบาล ซึ่งในระยะต่อมาแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลจึงได้ถูกกล่าวถึงโดยหน่วยงานอื่น ๆ เช่น คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก แห่งสหประชาชาติ (UNESCAP) สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) และองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เป็นต้น

2.3.1 ความหมายและแนวคิดของธรรมาภิบาล

ธนาคารโลก (World Bank, 1989) กล่าวว่าธรรมาภิบาล คือ การบริหารจัดการที่ดีของกลไกภาครัฐเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจสู่การพัฒนาประเทศ โดยธรรมาภิบาลถูกใช้ในขอบเขต 3 ด้าน ได้แก่ โครงสร้างทางการเมือง กระบวนการที่อำนาจทางการเมืองซึ่งใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศรวมไปถึงศักยภาพในการใช้อำนาจเหล่านั้นเพื่อการวางแผน การดำเนินการตามนโยบายและเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการบริหารได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปภาครัฐเพื่อทำให้มีขนาดที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการยอมรับความผิดและต้องมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (วิภาส ทองสุทธิ, 2551)

สำนักโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP, 1997) ให้ความหมายการขาดธรรมาภิบาลเพื่อขยายความหมายของธรรมาภิบาล โดยกล่าวว่า การขาดธรรมาภิบาลหมายถึงความล้มเหลวของรัฐบาลในการแจกจ่ายผลประโยชน์และประสิทธิภาพในการบริการ และความล้มเหลวในการบริหารจัดการปัญหาการคลังการงบประมาณของประเทศ รวมถึงความล้มเหลวในการปกป้องการคอร์รัปชันในระบบราชการและการเมือง ซึ่งมีการยอมรับกันว่าธรรมาภิบาล คือ การสร้างความมั่นใจในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและพร้อมให้

ตรวจสอบได้ ความชอบธรรมทางการเมือง มีความยุติธรรมตามตัวบทกฎหมาย มีความสามารถในการพยากรณ์ การมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556)

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ The Asian Development Bank (ADB) ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล คือ การมุ่งให้ความสนใจขององค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความแน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล คือ บรรทัดฐานให้แน่ใจว่ารัฐบาลจะสร้างผลงานตามที่ได้ตกลงไว้กับประชาชนได้ (อมรา พงศาพิชญ์ และนิตยา ภัทรสิริระพันธ์, 2541)

อานันท์ ปันยารชุน (2542) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือผลของการจัดการกิจกรรมซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐและเอกชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยกระทำในหลายทาง ลักษณะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่มีความหลากหลายและขัดแย้งกันได้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ให้คำนิยาม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน โดยครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักสามัคคีและร่วมกันพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการส่งเสริมความเข้มแข็ง สร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ สามารถบรรเทา ป้องกัน และแก้ไขภาวะวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพราะสังคมรู้สึกถึงความโปร่งใส ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สุจิต นิมิตกุล, 2543)

บุญบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544) กล่าวถึงธรรมาภิบาลว่า “ธรรมาภิบาล ทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน”

จากความหมายของธรรมาภิบาลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล คือ การบริหารจัดการที่ดีของกลไกภาครัฐ เป็นเครื่องมือที่สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี รวมไปถึง

ถึงแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สร้างความมั่นใจในการให้ประชาชนมีส่วนร่วม มีความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส มีความรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ ก่อให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

2.3.2 พัฒนาการแนวคิดธรรมาภิบาลในประเทศไทย

คำว่า “ธรรมาภิบาล” ในประเทศไทยมีการใช้คำที่แตกต่างกัน เช่น การบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดี ธรรมรัฐ สุประศาสนการ ประชารัฐ การปกครองที่ดี ฯลฯ ดังที่ บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี, 2544) ได้สรุปเป็นตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 คำเรียกใช้ธรรมาภิบาล

คำเรียกใช้	ความหมายหลัก	ผู้ใช้/ปี
ธรรมาภิบาล	การบริหารงานที่เป็นธรรม	(TDRI 2541; นฤมล ทับจุมพล 2541; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ 2542; ประสิทธิ์ คำรงค์ชัย; 2542)
ธรรมรัฐ	รัฐที่มีการบริหารบ้านเมืองด้วยความเป็นธรรม	(อานันท์ ปันยารชุน 2541; ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ 2540; ประเวศ วะสี 2541; ลิขิต ชีรเวคิน 2541)
	ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สังคม เอกชน และประชาชน ที่จะทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยุติธรรม	(ธีรยุทธ บุญมี 2541)

ตาราง 1 ต่อ

คำเรียกใช้	ความหมายหลัก	ผู้ใช้/ปี
สุประศาสนการ	การบริหารจัดการที่ดี	ติน ปรัชญาพฤทธิ (นฤมล ทับ จุมพล 2541)
ธรรมราชฎ์	การกำกับดูแลที่ดี	(อมรา พงศาพิชญ์, 2541)
การกำกับดูแลที่ดี	การดูแลผลประโยชน์ส่วนรวม โดย ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบ	(วรภัทร โตรณะเกษม 2541; พูนิจ ปิยะอนันต์ 2541)
ประชารัฐ		แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (ประเวศ วะสี 2541; ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2542)
รัฐาภิบาล		(ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2541)
การปกครองที่ดี		ราชบัณฑิตยสถาน (ชนะศักดิ์ ยูวบูรณ์ 2543,3-12; อภิญญา วังยานุทัศน์ 2543)
การบริหารจัดการ บ้านเมือง และสังคมที่ดี		(สำนักงานคณะกรรมการ ข้าราชการพลเรือน 2542)
Good Governance	ลักษณะและวิถีทางของการที่อำนาจ ได้ถูกใช้ไปในการจัดการทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อ การพัฒนา	World Bank (Agere 2000); JICA, UN และ ADB (สยมพร ปุญญาคม 2541)

ที่มา : บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และบุญมี ลี (2544)

2.3.3 องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่ถูกใช้ในประเทศไทย

สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2542) โดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบในวาระแห่งชาติในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 (ชนะศักดิ์ ยูบูรณ์, 2543) ได้กำหนดหลักของธรรมาภิบาล 6 หลักเพื่อเป็นแนวทางให้แก่หน่วยราชการเพื่อยึดถือปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักนิติธรรม เป็นการตรากฎหมายและกฎข้อบังคับให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อให้สังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่อำนาจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม เป็นการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส เป็นการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน

4. หลักความมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าโดยการแสดงความเห็น การได้สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์ และการแสดงประชามติ

5. หลักความรับผิดชอบเป็นการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า เป็นการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีนานาชาติ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.)

หลักธรรมาภิบาลของสำนักงาน ก.พ. (สำนักงาน ก.พ., 2542) เป็นผลมาจากการประชุมร่วมกันระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. ในวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ประการ อันได้แก่ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม โดยองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. มุ่งเน้นด้านการบริหารงานบุคคลและการให้บริการของรัฐ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ประกอบด้วย

1.1 กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดี และลงโทษคนไม่ดีได้

1.2 มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป

1.3 การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตลอดจนได้รับการยอมรับจากประชาชน

1.4 ประชาชนตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเอง เข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกรณีต่าง ๆ

2. หลักความโปร่งใส ประกอบด้วย

2.1 การสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการของรัฐและเจ้าหน้าที่ราชการ

2.2 จำนวนเรื่องกล่าวหา ร้องเรียน หรือสอบสวนเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.3 เกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของส่วนราชการมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ

2.4 ส่วนราชการมีตัวชี้วัดผลงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

2.5 หลักความรับผิดชอบต่อ

- 2.6 การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
 - 2.7 การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ
 - 2.8 คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานและจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับมีจำนวนน้อย
3. หลักความรับผิดชอบ ประกอบด้วย
- 3.1 การได้รับการยอมรับและความพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
 - 3.2 การบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของงานที่ปฏิบัติ
 - 3.3 คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วน รวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และจำนวนการร้องเรียนหรือการกล่าวหาที่ได้รับ
4. หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วย
- 4.1 ความพึงพอใจของผู้รับบริการ
 - 4.2 ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
5. หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย
- 5.1 ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ
 - 5.2 ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ
 - 5.3 จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือ ข้อคิดเห็นของประชาชนในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการเข้ามามีส่วนร่วม
6. หลักคุณธรรม ประกอบด้วย
- 6.1 การร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กรลดลง
 - 6.2 คุณภาพชีวิตของคนในสังคมดีขึ้น มีการบริหารจัดการทรัพยากรและใช้ทรัพยากรในชาติอย่างเกิดประโยชน์สูงสุด
 - 6.3 สังคมมีเสถียรภาพ อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขด้วยความมีระเบียบวินัย

กระทรวงมหาดไทย

กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดองค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบ คือ (สุจิตต์ นิमितกุล, 2543)

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมของทั้งประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ ในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดความคิดริเริ่ม และพลังการทำงานที่สอดคล้องประสานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการให้บริการแก่ประชาชน

2. ความยั่งยืน (Sustainability) โดยมีการบริหารงานที่อยู่บนหลักการของความสมดุลทั้งในเมือง ชนบทระบบนิเวศ และทรัพยากรธรรมชาติ

3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม (Legitimacy) และให้การยอมรับ (Acceptance) โดยการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ประชาชนพร้อมที่จะยอมสูญเสียประโยชน์ส่วนตัวไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

4. มีความโปร่งใส (Transparency) ข้อมูลต่าง ๆ ต้องตรงกับข้อเท็จจริงของการดำเนินการ และสามารถตรวจสอบได้ มีการดำเนินการที่เปิดเผย มีความชัดเจนและเป็นไปตามที่กำหนดไว้

5. ส่งเสริมความเป็นธรรม (Equity) และความเสมอภาค (Equality) มีการกระจายการพัฒนาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่ชัดเจน

6. มีความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หมายถึงเจ้าหน้าที่ของทุกหน่วยงานจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะเพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานได้ และมีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกหน่วยงานยึดถือเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน

7. ส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ (Promoting Gender Balance) การเปิดโอกาสให้สตรีทั้งในเมืองและชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

8. การอดทนอดกลั้น (Tolerance) และการยอมรับ (Acceptance) ต่อทัศนคติที่หลากหลาย (Diverse Perspectives) รวมถึงสามารถยุติข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล หากจุดร่วมที่ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันได้

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติม กฎหมายให้มีความทันสมัย และเป็นธรรม

10. ความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จะเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการประเมินความสำเร็จของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่

11. การเป็นผู้กำกับดูแล (Regulator) แทนการควบคุม มีการโอนงานบางอย่างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชน หรืองานบางอย่างก็ใช้การแปรรูปให้ออกนดำเนินการแทน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) ได้จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่เหมาะสมจะนำมาปรับใช้ในภาครัฐ โดยได้กำหนดไว้ในคู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลัก ธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีซึ่งมี 10 องค์ประกอบ ได้แก่ (สำนักงาน ก.พ.ร, 2551 อ้างถึงใน จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556)

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการรวมถึงสามารถเทียบเคียงกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายคลึงกันและมีผลการปฏิบัติงานในระดับชั้นนำของประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมในองค์การสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงานและระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) หมายถึง การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึงการตอบสนองตามความคาดหวัง ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและแตกต่าง

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หมายถึง การแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลางให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชนดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจ และความรับผิดชอบในการตัดสินใจและดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้างสภาพจิตใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8. หลักนิติธรรม (Rule of law) หมายถึง การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (Equity) หมายถึง การได้รับการปฏิบัติและได้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรมและอื่น ๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) หมายถึง การหาข้อตกลงทั่วไปภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นสำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

สรุปได้ว่าธรรมาภิบาลของแต่ละสำนักได้กำหนดไว้เหมือนกัน ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ในส่วนที่แตกต่างกัน คือ หลักการตอบสนอง หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ และหลักการกระจายอำนาจ

2.3.4 ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล

แนวคิดธรรมาภิบาลในประเทศไทย จะมีการกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดไว้เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 รัฐบาลโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีการมอบหมายให้สถาบันพระปกเกล้าศึกษาและพัฒนาดัชนีวัดผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี (สถาบันพระปกเกล้า, 2545 อ้างถึงใน จุฑามณี ตรีคุณมูทุตา, 2556) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดกรอบการประเมินผลการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดี มีการพัฒนาดัชนีชี้วัด รวมถึงวางแผน

ทางการจัดเก็บข้อมูลในการจัดทำดัชนีชี้วัดการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี และได้กำหนดกรอบการศึกษาหลักการธรรมาภิบาล 6 หลักการ ดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม มีตัวชี้วัด คือ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบธรรม ด้วยกฎหมายในทางเนื้อหาของหน่วยงาน ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในหน่วยงานมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานยึดหลัก ไม่มีผิดและไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย หน่วยงานยึดหลักการทำงานภายใต้กฎ ระเบียบสูงสุด

2. หลักคุณธรรม มีตัวชี้วัด คือ การปลอดจากการทำผิดวินัย การปลอดคอร์รัปชัน การปลอดจากการทำผิดมาตรฐานวิชาชีพนิยมและจรรยาบรรณ

3. หลักความโปร่งใส มีตัวชี้วัด คือ ความโปร่งใสด้านระบบการให้ทุน ความโปร่งใสด้านโครงสร้างของระบบงาน ความโปร่งใสของระบบการให้โทษ และความโปร่งใสด้านการเปิดเผยของระบบงาน

4. หลักการมีส่วนร่วม มีตัวชี้วัด คือ การให้ข้อมูล การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนในการมีส่วนร่วม

5. หลักสำนึกรับผิดชอบ มีตัวชี้วัด คือ หน่วยงานมีเป้าหมายที่ชัดเจน หน่วยงานมีการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกัน หน่วยงานมีการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานมีระบบติดตามประเมินผล หน่วยงานมีการจัดการกับผู้ไม่มีผลงาน และหน่วยงานมีแผนสำรอง

6. หลักความคุ้มค่า มีตัวชี้วัด คือ การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด การประหยัด และความสามารถในการแข่งขัน

สามารถสรุปได้ว่าธรรมาภิบาลมีตัวชี้วัดของแต่ละประเด็นหลักธรรมาภิบาล โดยมีความแตกต่างกัน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดการบริหารจัดการที่ดีขององค์กร

2.4 แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561 – 2565 ของเทศบาลนครหาดใหญ่

เทศบาลนครหาดใหญ่อาศัยอำนาจตามความในหมวด 3 ข้อ 17 แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 จึงประกาศใช้แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 - 2565) ของเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารเทศบาลนครหาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561 – 2565) ของเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นแผนพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่กำหนด วิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2.4.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา มีวิสัยทัศน์ (Vision) คือ “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้บริการสาธารณะ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/พลังงาน การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้า การท่องเที่ยว และกีฬา สังคมสันติสุข” อีกทั้งยังมีพันธกิจ (Mission) ที่สำคัญของการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบไปด้วย การจัดทำ ส่งเสริม รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และโครงข่ายคมนาคม การส่งเสริม พัฒนาคุณภาพชีวิต และการสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัว การสนับสนุน ส่งเสริมการใช้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี อีกทั้งยังมีการสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็ง และมีระบบการรักษาความปลอดภัย และการมีภูมิคุ้มกันในการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติด การส่งเสริมการผลิต การค้า การลงทุน พลังงาน การท่องเที่ยวและกีฬา การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา

ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสนับสนุน และส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายการคมนาคม มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งทางบก ทางน้ำ
2. จัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะ ก่อสร้างและขยายเขตระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ
3. การพัฒนาแหล่งน้ำให้ครอบคลุมและเพียงพอกับการใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภค บริโภค

4. พัฒนาระบบงานสารสนเทศเชื่อมโยงระบบเครือข่ายการคมนาคมและการขนส่ง
5. ก่อสร้างและพัฒนาระบบการป้องกันสาธารณภัย
6. ส่งเสริมให้มีการวางและจัดทำผังเมือง และดำเนินการพัฒนาตามผัง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาและกีฬา สังคมสงเคราะห์ สาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการสาธารณสุข และการบริการสุขภาพ
2. ส่งเสริมสวัสดิการและการสงเคราะห์เด็ก สตรี คนชรา คนพิการผู้ด้อยโอกาส และผู้ป่วยเรื้อรัง

3. ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษา การกีฬา นันทนาการ และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
4. ส่งเสริม และการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
5. ส่งเสริมการดำรงชีพภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ส่งเสริมสวัสดิภาพผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การจัดการชุมชน/สังคม และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีภูมิคุ้มกันในการป้องกันและแก้ปัญหาสิ่งเสพติด

2. ส่งเสริม สนับสนุนให้มีระบบป้องกันภัย
3. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมองค์กรประชาชน สมาคม มูลนิธิ และอื่น ๆ
4. ส่งเสริม พัฒนา คุณภาพระบบสหกรณ์

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. อนุรักษ์ ป่าต้นฟู และเฝ้าระวังการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ สู่การเป็นเมืองน่าอยู่
4. การบริหารจัดการ และการแก้ไขปัญหามลพิษอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนา พลังงาน เศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยว มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการผลิต การค้า พลังงาน และการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สาธารณูปโภคสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ
3. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมให้มีความรู้ด้านการลงทุน และการบริหารจัดการสินทรัพย์
5. การเพิ่มผลผลิตทางภาคเกษตรและอุตสาหกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค
6. ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรการบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์
7. พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พัฒนาพื้นที่ต่อเนื่องและส่งเสริมให้สงขลาเป็นเมืองนวัตกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 6 ส่งเสริม อนุรักษ์ ศาสนา ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ส่งเสริม พัฒนาองค์ความรู้ งานวิจัย ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและพื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. ส่งเสริม อนุรักษ์ บูรณะ และพัฒนาแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุ หอจดหมายเหตุ และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี มีแนวทางการพัฒนา ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ และองค์กรอื่น ๆ

3. การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และการมีส่วนร่วมทุกระดับ

4. สนับสนุนทรัพยากรการบริหารในการให้บริการประชาชน

5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการให้บริการสาธารณะ ภาคประชาชน และนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน

6. ส่งเสริมการศึกษาวิจัย การพัฒนาบุคลากร

7. ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ

8. ส่งเสริม พัฒนาการจัดหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

9. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรและการบริการสาธารณะเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายการคมนาคม, ยุทธศาสตร์ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาและกีฬา สังคมสงเคราะห์ สาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว, ยุทธศาสตร์การจัดการชุมชน สังคม และความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน, ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ยุทธศาสตร์การพัฒนา พลังงาน เศรษฐกิจการค้าและการท่องเที่ยว, ยุทธศาสตร์การส่งเสริม อนุรักษ์ ศาสนา ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น และยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

2.4.2 ยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครหาดใหญ่

เทศบาลนครหาดใหญ่มุ่งมั่นพัฒนายุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “มหานครแห่งความสุข” (City of Happiness) และกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาไว้ 5 ยุทธศาสตร์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม มีกลยุทธ์ คือ การพัฒนาการศึกษา มีการส่งเสริม และสนับสนุนด้านการศึกษา พัฒนาด้านสาธารณสุข มุ่งอนุรักษ์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาชุมชนและสวัสดิการของประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีกลยุทธ์ คือ การพัฒนาการบำบัดน้ำเสีย การพัฒนาเมืองสีเขียว การรักษาความสะอาด และการจัดการขยะมูลฝอย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจ การค้าและการท่องเที่ยว มีกลยุทธ์ คือ มุ่งพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมด้านการค้า การท่องเที่ยวและบริการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเมืองการบริหาร มีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การรักษาความสงบเรียบร้อย ส่งเสริมการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการบริการประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีกลยุทธ์ในการพัฒนา ได้แก่ พัฒนาปรับปรุงระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ปรับปรุงระบบการขนส่งและวิศวกรรมจราจร การป้องกันและบรรเทาอุทกภัย รวมถึงการก่อสร้างปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและจัดระบบผังเมือง

นอกจากนี้เทศบาลนครหาดใหญ่มีจุดยืนทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญหลายประการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการศึกษา และเข้าถึงบริการสาธารณสุข อีกทั้งยังได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาให้เป็นเมืองสีเขียว มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นเมืองสีเขียว

3. มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับการดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง มีบุคลากรและระบบเทคโนโลยีด้านการรักษาความปลอดภัย

4. การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานความปลอดภัย

5. นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาปรับใช้ในการบริหาร โดยยึดหลักธรรมาภิบาล คือหลักนิติธรรม คุณธรรม ความคุ้มค่า มีส่วนร่วม รับผิดชอบ โปร่งใสตรวจสอบได้ เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ มีความกะทัดรัด และรวดเร็ว สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

สรุปได้ว่ายุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม, ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเมืองการบริหาร ซึ่งเน้นการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เช่นเดียวกับการกำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ที่นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาปรับใช้ในการบริหารโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

2.4.3 ผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ ปีงบประมาณ พ.ศ.

2562

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 ข้อ 29 (3) คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ไตรมาสที่ 1 – 4 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2562 เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการเทศบาลนครหาดใหญ่ (เทศบาลนครหาดใหญ่, 2562)

เทศบาลนครหาดใหญ่ได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561 - 2564) ตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2561 โดยผ่านการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การประชุมกรรมการชุมชน การจัดเวทีประชาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อรับฟังความต้องการของประชาชน รวมถึงปัญหาของประชาชน ก่อนการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี

จากข้อมูลพบว่า การติดตามและประเมินผลยุทธศาสตร์เพื่อความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561 - 2565) เทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับการประเมินจากคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยให้คะแนนประเมินผลยุทธศาสตร์เพื่อความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 91.41และให้คะแนนประเมินผลการประเมินโครงการเพื่อความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 88.90

ปัญหาและข้อเสนอแนะจากการประชุมคณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ไตรมาสที่ 1 – 4 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2562 สามารถสรุปประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะได้ดังต่อไปนี้

1. โครงการที่ผ่านสภาแล้ว ระยะเวลาอยู่ในการดำเนินโครงการระหว่างไตรมาสที่ 1 – 4 ได้มีการตั้งค่าสถานะยังไม่ดำเนินการมาโดยตลอด เมื่อถึงไตรมาสสุดท้าย ยังมีการยกเลิกโครงการ การโอนลงงบประมาณ รวมถึงไม่ได้ดำเนินการโครงการ ถือเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้โครงการอื่นที่จำเป็นไม่ได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นหากไม่สามารถดำเนินการได้จริง ไม่ควรของงบประมาณโครงการ

2. ปัญหาการยกเลิกโครงการที่เกิดขึ้นจำนวนหลายโครงการ ทำให้มีงบประมาณเหลือจ่ายจากโครงการเป็นจำนวนมาก เป็นเรื่องน่าเสียดายสำหรับโครงการที่ไม่ได้รับการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การได้รับบริการหรือประโยชน์ที่ประชาชนพึงได้จากการดำเนินโครงการเหล่านั้น ก่อนการตั้งงบประมาณจึงควรพิจารณาอย่างรอบคอบ วางแผนระยะเวลาในการดำเนินงานให้ถูกต้อง ใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่าเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน

3. ปัญหาการดำเนินโครงการแต่ละสำนักหรือกองล่าช้า ควรรีบดำเนินการให้เสร็จภายในไตรมาสที่ 4

4. ปัญหาการจอตกรถกีดขวางการจราจรในบริเวณตลาดสดและบริเวณหน้าสถานีรถไฟ
ส่งผลกระทบต่อกรจราจรบริเวณนั้น

5. ปัญหาการเก็บขยะของเทศบาลในบางพื้นที่ บางครั้งมีขยะตกหล่น มีขยะน้ำไหล สร้าง
ความสกปรกในพื้นที่นั้น ๆ

สรุปได้ว่าเทศบาลนครหาดใหญ่มีผลการประเมินยุทธศาสตร์เพื่อความสอดคล้อง
แผนพัฒนาท้องถิ่น และผลการประเมินโครงการเพื่อความสอดคล้องแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2561
- 2565) ในระดับสูง คือ ค่าเฉลี่ยรวมคิดเป็นร้อยละ 91.41 และ 88.90 ตามลำดับ ส่วนปัญหาที่ต้อง
แก้ไขปรับปรุง ได้แก่ ปัญหาการยกเลิกโครงการ ปัญหาการดำเนินโครงการแต่ละสำนัก/กองล่าช้า
ปัญหาการจอตกรถกีดขวางการจราจร ปัญหาการเก็บขยะของเทศบาล รวมถึงบางโครงการไม่ได้
ดำเนินงานส่งผลให้โครงการอื่น ๆ ที่จำเป็นไม่ได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการตอบสนองต่อความ
ต้องการของประชาชน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2543) ได้ศึกษาเรื่อง ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลใน
องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โดยการทดลองพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาลในการ
บริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งทำการศึกษาที่ อบต. ชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ มีการนำหลัก
ธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและ
สังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ใช้เพื่อพัฒนากลไกในระดับท้องถิ่น ประกอบด้วยหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก
ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล
หลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน โครงการวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะ ทั้ง
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงปฏิบัติว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและพัฒนา อบต. ที่มี
ธรรมาภิบาลเพื่อให้วาระแห่งชาติประสบความสำเร็จ แนวทางนโยบายและข้อปฏิบัติของ อบต.
ควรมีการกำหนดให้สอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ควรมีการบรรจุกรอบนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมธรรมาภิ
บาลในภาครัฐและระดับท้องถิ่นไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ

พรินทร์ เฟ็งสุวรรณ (2547, อ้างถึงใน จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556) ได้ศึกษาเรื่อง ธรรมเนียมปฏิบัติกับประสิทธิภาพการบริหารของงานเทศบาล โดยศึกษาเทศบาลในจังหวัดสงขลา มุ่งเฉพาะประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ด้านประปา ด้านถนน ด้านตลาด และด้านขยะมูลฝอย โดยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 3 องค์ประกอบที่นำมาศึกษา ได้แก่ การบริหารงานแบบโปร่งใส การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และการบริหารงานแบบมีความรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารงาน

ประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย ได้รับความร่วมมือจากประธานสภาคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 21 แห่ง โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การสำรวจความคิดเห็นจากประชาคมมหาวิทยาลัย 21 แห่ง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดี และผลการวิเคราะห์รูปแบบของการบริหารจัดการที่ดีและคุณลักษณะเกี่ยวกับตัวชี้วัดเรื่องการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย โดยจากการศึกษาพบว่า ประชาคมมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นร่วมกันว่าควรมีความอิสระในการบริหารควบคู่กับการประเมินที่มีการตรวจสอบและเปิดเผยได้ กฎระเบียบต่าง ๆ จะต้องมีความชัดเจนและเปิดเผย มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาประสิทธิภาพด้านการบริหารการเงินและทรัพย์สิน และสภาอาจารย์ควรมีบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นอันดับแรก

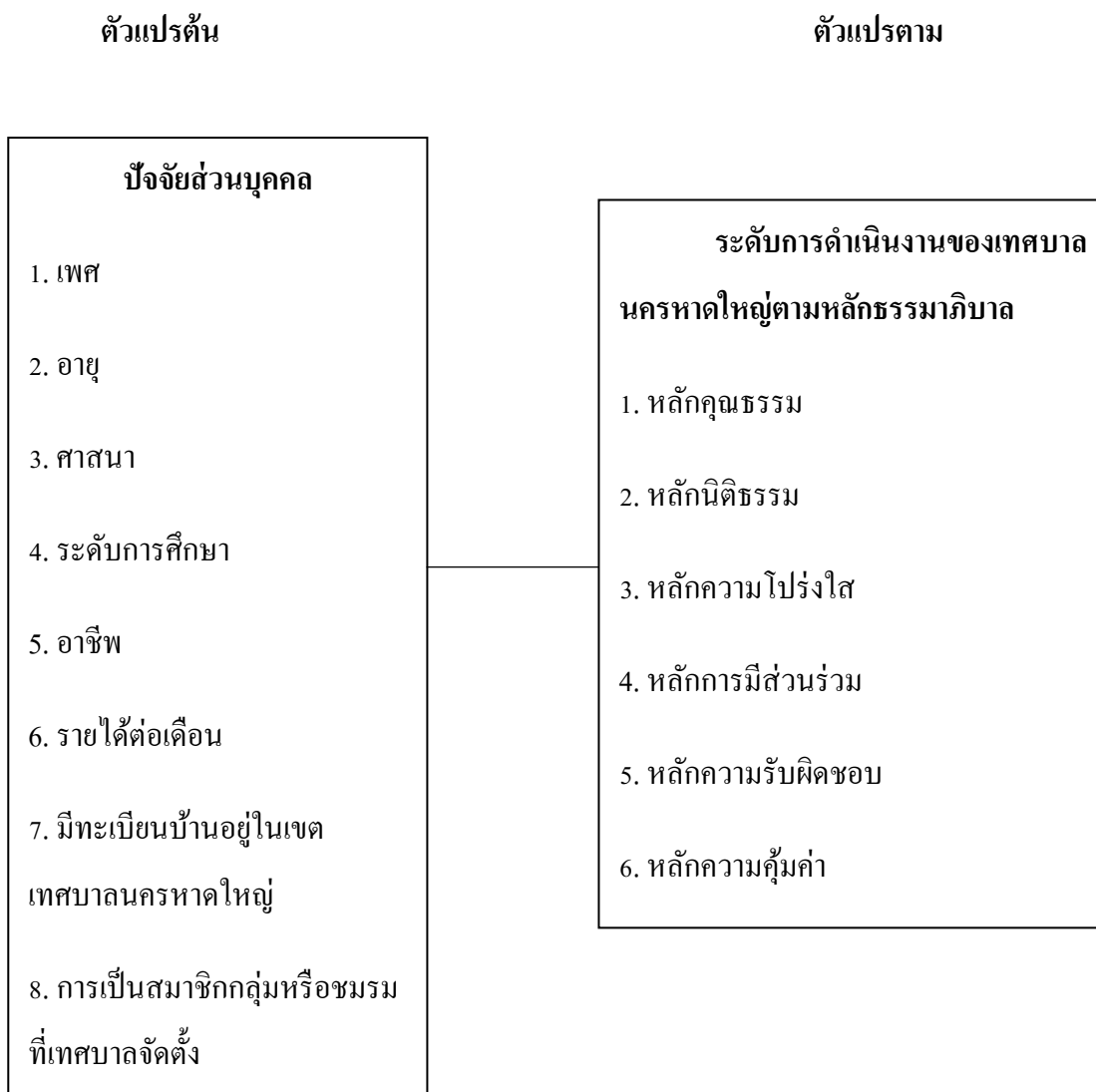
Kaufmann, Daniel., Aart Kraay, and Pablo Zoido-Lobaton (1999 อ้างถึงใน บุญบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี, 2544) ได้ศึกษาและวิเคราะห์จากฐานข้อมูลที่มีมากกว่า 300 ตัวชี้วัด มีหลักฐานปรากฏใน 150 ประเทศแล้วว่า การมีธรรมาภิบาลมีผลต่อการพัฒนาที่ดีขึ้น ทำการวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย โดยมีการใช้ Aggregating Governance Indicators ทำให้สามารถสร้าง Aggregate Indicators ที่สัมพันธ์กับ 6 แนวคิดธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักการตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบ หลักความมีประสิทธิภาพ หลักนิติธรรม ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความรุนแรง กฎระเบียบ และการสอดส่องดูแล ตามที่มีการวัดและประเมินตัวชี้วัดธรรมาภิบาลที่มีผลต่อการพัฒนา

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลมีความสำคัญต่อการบริหารงานองค์กรทุก ๆ องค์กร โดยถูกยอมรับว่าเป็นหลักการที่ดีต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย มีการเสนอแนะและกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวาง โดยแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลดังกล่าว

ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึก
รับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งในหลายหน่วยงานพยายามนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การ
ปฏิบัติ เช่น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
การตัดสินใจ เพื่อให้ระบบบริหารราชการมีความโปร่งใส ยุติธรรม และตรวจสอบได้

2.6 ตัวแปรและกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัย สามารถนำเสนอได้ ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 ตัวแปรและกรอบแนวคิด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสามารถจำแนกวิธีดำเนินการวิจัยได้แต่ละประเด็น ดังนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 156,802 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้ใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taroyamane) โดยมีขนาดตัวอย่างจากการคำนวณ ดังนี้

สูตร	$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$
เมื่อ	n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N แทน ขนาดของประชากร
	e แทน ความคาดเคลื่อนที่ยอมรับได้
แทนค่า	$n = \frac{156,802}{1+156,802(0.05)^2}$

$$n = 398.98$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ รวมทั้งสิ้น 399 ตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

3.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.2.1 ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

3.2.1.1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้

- เพศ
- อายุ
- ศาสนา
- ระดับการศึกษา
- อาชีพ
- รายได้ต่อเดือน
- มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
- การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง

3.2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.2.1 ลักษณะรรมาภิบาล ได้แก่

- หลักคุณธรรม
- หลักนิติธรรม
- หลักความโปร่งใส
- หลักความมีส่วนร่วม
- หลักความรับผิดชอบ
- หลักความคุ้มค่า

3.3 แบบแผนการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสาร ได้แก่ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ สารนิพนธ์ และวิทยานิพนธ์
2. ศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
3. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

3.4 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งเป็น 6 หลัก ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ลักษณะคำถามเป็นข้อคำถามแบบประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Rating Scale) ได้แก่

- 5 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด
- 4 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลมาก
- 3 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลปานกลาง
- 2 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลน้อย
- 1 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

ในการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของผู้ตอบแบบสอบถาม กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย
ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.5 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) การหาค่าความตรงของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำแบบสอบถามมาแก้ไขและปรับปรุงให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปหาความเที่ยงของเครื่องมือต่อไป

2. ความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) นำแบบสอบถามที่แก้ไขและปรับปรุงความเที่ยงตรงแล้ว ทดลองใช้กับเทศบาลเมืองคองหงส์ ซึ่งคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัย จำนวน 20 ราย และนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช หาค่า α -Coefficient

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการศึกษจากหนังสือ วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ และเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ
2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลซึ่งเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 399 ชุด กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Window (Statistic Package for Social Science for Window) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ข้อมูลจากปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติเชิงอนุมาน เพื่อทดสอบสมมติฐาน
 - 3.1 ค่า t-Test ใช้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่ม โดยจะนำมาใช้ทดสอบปัจจัยส่วนบุคคล ตัวแปรเพศ มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยใช้สูตร Independent t-Test ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ ร้อยละ 95
 - 3.2 ค่า F-Test ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA Analysis of Variance) เพื่อทดสอบความแตกต่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้เสนอข้อมูลในรูปแบบตารางข้อมูลซึ่งได้ทำการประมวลผลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ซึ่งการศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

- 4.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่
- 4.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

4.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา เรื่อง การประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ จากตาราง 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 399 คน เป็นเพศชายจำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.9 และเป็นเพศหญิง 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.1 โดยมีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี มากที่สุดคือ 287 คน คิดเป็นร้อยละ 71.9 รองลงมา คือ อายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด คือ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธจำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 92.0 ศาสนาอิสลามจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ศาสนาคริสต์จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 และอื่น ๆ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีจำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.2 สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 47 คิดเป็นร้อยละ 11.8 และมีมัธยมศึกษาน้อยที่สุดจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 เป็นผู้มีอาชีพพนักงานบริษัทมากที่สุด จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมาคืออาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 และนักเรียน/นักศึกษา น้อยที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท

จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 รองลงมาเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 15,000 บาท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.3 และเป็นผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท น้อยที่สุด จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 เป็นผู้ที่มิทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.4 เป็นผู้ที่ไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 เป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง จำนวน 363 คิดเป็นร้อยละ 91.0 เป็นผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง โดยเป็นสมาชิกจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 เป็นกรรมการจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และเป็นประธานกรรมการจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตาราง 2 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	215	53.9
	หญิง	184	46.1
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	12	3.0
	20 – 30 ปี	287	71.9
	31 – 40 ปี	38	9.5
	41 – 50 ปี	17	4.3
	51 – 60 ปี	35	8.8
	มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	10	2.5
ศาสนา	พุทธ	367	92.0
	อิสลาม	19	4.8
	คริสต์	4	1.0
	อื่น ๆ	9	2.3
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	22	5.5
	มัธยมศึกษา	15	3.8
	ปวช./ปวส.	39	9.8
	ปริญญาตรี	276	69.2
	สูงกว่าปริญญาตรี	47	11.8
อาชีพ	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	66	16.5
	รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	78	19.5
	พนักงานบริษัท	110	27.6
	รับจ้างทั่วไป	40	10.0
	นักเรียน/นักศึกษา	33	8.3
	อื่น ๆ	72	18.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	42	10.5
	10,000 – 15,000 บาท	121	30.3
	15,001 – 20,000 บาท	101	25.3
	มากกว่า 20,000 บาท	135	33.8
มีทะเบียนบ้านอยู่ ในเขตเทศบาล นครหาดใหญ่	อยู่	261	65.4
	ไม่อยู่	138	34.6
การเป็นสมาชิกกลุ่ม หรือชมรมที่เทศบาล จัดตั้ง	ประธานกรรมการ	5	1.3
	กรรมการ	10	2.5
	สมาชิก	21	5.3
	ไม่ได้เข้าร่วม	363	91.0
	รวมเป็น	399	100.0

4.2 การวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. หลักคุณธรรม	3.33	0.71	ปานกลาง
2. หลักนิติธรรม	3.44	0.61	มาก
3. หลักความโปร่งใส	3.27	0.76	ปานกลาง
4. หลักการมีส่วนร่วม	3.26	0.78	ปานกลาง
5. หลักความรับผิดชอบ	3.30	0.74	ปานกลาง
6. หลักความคุ้มค่า	3.31	0.75	ปานกลาง
รวม	3.32	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.32) เมื่อพิจารณารายเรื่อง พบว่าหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.44) รองลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.33) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย = 3.31) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย = 3.30) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย = 3.27) และหลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.26) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักคุณธรรม

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม	3.34	0.77	ปานกลาง
2. การบริหารของเทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน	3.27	0.82	ปานกลาง
3. สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนรวม	3.38	0.77	ปานกลาง
รวม	3.33	0.71	ปานกลาง

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักคุณธรรมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.33) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่า สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.38) รองลงมา คือ สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (ค่าเฉลี่ย = 3.34) และการบริหารของเทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.27)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักนิติธรรม

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. เทศบาลออกเทศบัญญัติที่มีความทันสมัย เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน	3.50	0.69	มาก
2. เทศบาลออกเทศบัญญัติบังคับใช้ในพื้นที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก	3.55	0.70	มาก
3. เทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นก่อนมีการออกกฎเทศบัญญัติ	3.31	0.78	ปานกลาง
4. เทศบาลมีการเก็บภาษีอย่างยุติธรรม และมีความเสมอภาค	3.40	0.69	ปานกลาง
รวม	3.44	0.61	มาก

จากตาราง 5 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักนิติธรรมอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย = 3.44) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่า เทศบาลออกเทศบัญญัติบังคับใช้ในพื้นที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.55) รองลงมา คือ เทศบาลออกเทศบัญญัติที่มีความทันสมัย เป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของประชาชน (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และเทศบาลมีการเก็บภาษีอย่างยุติธรรม และมีความเสมอภาค (ค่าเฉลี่ย = 3.40) ตามลำดับ และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นก่อนมีการออกกฎเทศบัญญัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.31)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความโปร่งใส

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. เทศบาลมีการเสนอแผนการดำเนินงาน โครงการ แผนงานต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ	3.27	0.83	ปานกลาง
2. เทศบาลได้เปิดเผยการให้ทราบถึงหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญที่ใช้ในการติดต่อราชการ	3.29	0.80	ปานกลาง
3. เทศบาลอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล	3.26	0.88	ปานกลาง
4. เทศบาลเปิดเผยประกาศกฎหมาย เทศบัญญัติ ระเบียบ ข่าวดาราชการที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติอยู่เสมอ	3.25	0.87	ปานกลาง
5. มีการเปิดเผยการให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล	3.31	0.85	ปานกลาง
รวม	3.27	0.76	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.27) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่า มีการเปิดเผยการให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31) รองลงมา คือ เทศบาลได้เปิดเผยการให้ทราบถึงหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญที่ใช้ในการติดต่อราชการ (ค่าเฉลี่ย = 3.29) และเทศบาลมีการเสนอแผนการดำเนินงาน โครงการ แผนงานต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ (ค่าเฉลี่ย = 3.27) ตามลำดับ และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทศบาลเปิดเผยการให้ทราบถึงกฎหมาย เทศบัญญัติ ระเบียบ ข่าวดาราชการที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.25)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักการมีส่วนร่วม

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา	3.25	0.90	ปานกลาง
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	3.49	0.85	มาก
3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาล	3.23	0.86	ปานกลาง
4. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลงานของเทศบาล	3.14	0.93	ปานกลาง
5. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เช่น การสร้างอาชีพ	3.23	0.84	ปานกลาง
6. เทศบาลเปิดประชุมรับฟังความคิดเห็นหรือจัดวันพบประชาชน	3.22	0.88	ปานกลาง
รวม	3.26	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.26) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่าเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.49) รองลงมา คือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 3.25) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาล (ค่าเฉลี่ย = 3.23) และเทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เช่น การสร้างอาชีพ (ค่าเฉลี่ย = 3.23) ตามลำดับ และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลงานของเทศบาล (ค่าเฉลี่ย = 3.14)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความรับผิดชอบต่อ

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. เทศบาลจัดบริการสาธารณะ อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเป็นธรรม	3.27	0.84	ปานกลาง
2. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความเดือดร้อน ร้องทุกข์ต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว	3.35	0.78	ปานกลาง
3. ในเขตเทศบาลมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน	3.27	0.84	ปานกลาง
รวม	3.30	0.74	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.30) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่าเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความเดือดร้อน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.35) รองลงมา คือ เทศบาลจัดบริการสาธารณะอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเป็นธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.27) และในเขตเทศบาลมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย = 3.27)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ตามหลักความคุ้มค่า

ประเด็น	ระดับประสิทธิภาพ		
	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลความค่าเฉลี่ย
1. เทศบาลใช้งบประมาณก่อสร้าง ปรับปรุงถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร และให้ความสะดวกแก่ประชาชน	3.29	0.83	ปานกลาง
2. เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำโครงการให้สวัสดิการประชาชน เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ	3.39	0.80	ปานกลาง
3. เทศบาลใช้งบประมาณเพื่อจัดทำโครงการบูรณะซ่อมแซมสะพานหรือสะพานลอย	3.21	0.86	ปานกลาง
4. เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน เพื่อลดปัญหาการระบบไฟฟ้าขัดข้องและสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม	3.35	0.89	ปานกลาง
รวม	3.31	0.75	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.31) เมื่อได้พิจารณาเป็นรายเรื่องแล้ว สรุปได้ว่าเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำโครงการให้สวัสดิการประชาชน เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.39) รองลงมา คือ เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน เพื่อลดปัญหาการระบบไฟฟ้าขัดข้องและสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม (ค่าเฉลี่ย = 3.35) และเทศบาลใช้งบประมาณก่อสร้าง ปรับปรุงถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร และให้ความสะดวกแก่ประชาชน (ค่าเฉลี่ย = 3.29) ตามลำดับ และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทศบาลใช้งบประมาณเพื่อจัดทำโครงการบูรณะ ซ่อมแซมสะพานหรือสะพานลอย (ค่าเฉลี่ย = 3.21)

4.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.29	0.791	1.020	0.308*
หญิง	184	3.37	0.604		
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่					
อยู่	261	3.38	0.711	2.060	0.040
ไม่อยู่	138	3.23	0.702		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 10 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม สามารถสรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม เพศหญิงเป็นกลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมสูงกว่าเพศชาย โดยเพศกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($t = -1.020$, $Sig = 0.308$)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม กลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการ

ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($t = 2.060$, Sig = 0.040)

ตาราง 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	5.032	0.000***
ศาสนา	3	0.952	0.415
ระดับการศึกษา	4	3.925	0.004*
อาชีพ	5	3.519	0.004*
รายได้ต่อเดือน	3	1.156	0.326
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	18.35	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 11 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 5.032$, Sig = 0.000)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 0.952$, Sig = 0.415)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 3.925$, Sig = 0.004)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 3.519$, Sig = 0.004)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.156$, $Sig = 0.326$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 18.350$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.00		-.267	-.298	-.882*	-.686*	-.367
20 – 30 ปี	3.27			-.031	-.615*	-.419*	-.100
31 – 40 ปี	3.30				-.584*	-.387*	-.068
41 – 50 ปี	3.88					.197	.516
51 – 60 ปี	3.69						.319
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.37						

จากตาราง 12 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี

ตาราง 13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

	\bar{x}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.52		-0.374	.173	.258	.054
มัธยมศึกษา	3.89			.547*	.632*	.428*
ปวช./ปวส.	3.34				.085	-.119
ปริญญาตรี	3.26					-.204
สูงกว่าปริญญาตรี	3.46					

จากตาราง 13 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มปวช./ปวส. กลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มปริญญาตรี กลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

	\bar{x}	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รับจ้าง ทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.23		-.237*	-.084	-.388*	.005	.098
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.47			.153	-.151	.242	.335
พนักงานบริษัท	3.32				-.304*	.089	.182
รับจ้างทั่วไป	3.63					.393*	.486*
นักเรียน/นักศึกษา	3.23						.093
อื่น ๆ	3.14						

จากตาราง 14 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กับรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มพนักงานบริษัทกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มอื่น ๆ

ตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.33		.300	.238	1.084*
กรรมการ	4.03			-.062	.784*
สมาชิก	4.10				.845*
ไม่ได้เข้าร่วม	3.25				

จากตาราง 15 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักคุณธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มสมาชิกกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

ตาราง 16 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร
หาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.40	0.651	1.269	0.205
หญิง	184	3.48	0.556		
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่					
อยู่	261	3.45	0.609	0.351	0.726
ไม่อยู่	138	3.43	0.613		

จากตาราง 16 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขต
เทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม สามารถ
สรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม เพศหญิงเป็นกลุ่ม
ที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมสูงกว่าเพศชาย โดยเพศกับระดับ
การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($t = 1.269$,
Sig = 0.205)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรร
มาภิบาลตามหลักนิติธรรม กลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับ
การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขต
เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการ
ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($t = 0.351$, Sig
= 0.726)

ตาราง 17 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	2.521	0.029*
ศาสนา	3	1.462	0.225
ระดับการศึกษา	4	4.604	0.001***
อาชีพ	5	7.583	0.000***
รายได้ต่อเดือน	3	1.414	0.238
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	10.638	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 17 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.521$, $Sig = 0.029$)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.462$, $Sig = 0.225$)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 4.604$, $Sig = 0.001$)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 7.583$, $Sig = 0.000$)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.414$, $Sig = 0.238$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 10.638$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.17		-.252	-.254	-.672*	-.412*	-.133
20 – 30 ปี	3.42			-.002	-.419*	-.160	.119
31 – 40 ปี	3.42				-.417*	-.158	.121
41 – 50 ปี	3.84					.260	.538*
51 – 60 ปี	3.58						.279
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.30						

จากตาราง 18 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 41 – 50 ปีกับกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

ตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

	\bar{x}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.80		-.021	.558*	.374*	.359*
มัธยมศึกษา	3.82			.579*	.395*	.381*
ปวช./ปวส.	3.24				-.184	-.199
ปริญญาตรี	3.42					-.015
สูงกว่าปริญญาตรี	3.44					

จากตาราง 19 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประถมศึกษากับกลุ่มปวช./ปวส. กลุ่มประถมศึกษากับกลุ่มปริญญาตรี กลุ่มประถมศึกษากับกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มปวช./ปวส. กลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มปริญญาตรี กลุ่มมัธยมศึกษากับกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

	\bar{x}	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รับจ้าง ทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.37		-.344*	.012	-.335*	.083	.118
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.71			.356*	.008	.427*	.461*
พนักงานบริษัท	3.36				-.347*	.071	.106
รับจ้างทั่วไป	3.71					.418*	.453*
นักเรียน/นักศึกษา	3.29						.034
อื่น ๆ	3.25						

จากตาราง 20 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว กับกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มพนักงานบริษัท กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มพนักงานบริษัทกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มอื่น ๆ

ตาราง 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.00		-.125	.131	.611*
กรรมการ	4.13			.256	.736*
สมาชิก	3.87				.480*
ไม่ได้เข้าร่วม	3.39				

จากตาราง 21 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มสมาชิกกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

ตาราง 22 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร
หาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.25	0.832	0.664	0.507*
หญิง	184	3.30	0.660		
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่					
อยู่	261	3.30	0.763	1.079	0.281
ไม่อยู่	138	3.22	0.745		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 22 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขต
เทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส
สามารถสรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส เพศหญิงเป็น
กลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสสูงกว่าเพศชาย โดยเพศ
กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05
($t = -0.664$, Sig = 0.507)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรร
มาภิบาลตามหลักความโปร่งใส กลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่มี
ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีทะเบียนบ้าน
อยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับ
การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05
($t = 1.079$, Sig = 0.281)

ตาราง 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	3.177	0.008*
ศาสนา	3	0.752	0.522
ระดับการศึกษา	4	2.24	0.064
อาชีพ	5	4.106	0.001***
รายได้ต่อเดือน	3	1.034	0.377
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	13.044	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 23 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 3.177$, $Sig = 0.008$)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 0.752$, $Sig = 0.522$)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.240$, $Sig = 0.064$)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 4.106$, $Sig = 0.001$)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.034$, $Sig = 0.377$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใสแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 13.044$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	2.87		-0.352	-0.507*	-0.898*	-0.613*	-0.473
20 – 30 ปี	3.22			-0.155	-0.546*	-0.261	-0.121
31 – 40 ปี	3.37				-0.391	-0.106	.034
41 – 50 ปี	3.76					.285	.425
51 – 60 ปี	3.48						.140
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.34						

จากตาราง 24 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 31 – 40 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี

ตาราง 25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส

	\bar{x}	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รับจ้าง ทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.12		-.389*	-.170	-.364*	.000	.046
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.51			.219*	.025	.389*	.435*
พนักงานบริษัท	3.29				-.194	.170	.216
รับจ้างทั่วไป	3.49					.364*	.410*
นักเรียน/นักศึกษา	3.12						.046
อื่น ๆ	3.08						

จากตาราง 25 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มพนักงานบริษัท กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มอื่น ๆ

ตาราง 26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.20		.060	.352	.998*
กรรมการ	4.14			.292	.938*
สมาชิก	3.85				.645*
ไม่ได้เข้าร่วม	3.20				

จากตาราง 26 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความโปร่งใส เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มสมาชิกกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

ตาราง 27 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร
หาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.23	0.877	0.647	0.518*
หญิง	184	3.28	0.640		
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่					
อยู่	261	3.29	0.789	1.058	0.278
ไม่อยู่	138	3.20	0.751		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 27 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม เพศหญิงเป็นกลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศชาย โดยเพศกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($t = -0.647$, Sig = 0.518)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม กลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($t = 1.058$, Sig = 0.278)

ตาราง 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	3.926	0.002*
ศาสนา	3	0.355	0.786
ระดับการศึกษา	4	2.721	0.029*
อาชีพ	5	6.435	0.000***
รายได้ต่อเดือน	3	1.470	0.222
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	14.207	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 28 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 3.926$, $Sig = 0.002$)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 0.355$, $Sig = 0.786$)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.721$, $Sig = 0.029$)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 6.435$, $Sig = 0.000$)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.470$, $Sig = 0.222$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 14.207$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.00		-.224	-.061	-.873*	-.519*	-.267
20 – 30 ปี	3.22			.162	-.649*	-.295*	-.043
31 – 40 ปี	3.06				-.811*	-.458*	-.205
41 – 50 ปี	3.87					.354	.606*
51 – 60 ปี	3.52						.252
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.27						

จากตาราง 29 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 41 – 50 ปีกับกลุ่มอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

ตาราง 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

	\bar{x}	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	ปวช./ ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ประถมศึกษา	3.63		.007	.278	.434*	.384
มัธยมศึกษา	3.62			.272	.427*	.378
ปวช./ปวส.	3.35				.155	.106
ปริญญาตรี	3.20					-.050
สูงกว่าปริญญาตรี	3.24					

จากตาราง 30 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประถมศึกษา กับกลุ่มปริญญาตรี, กลุ่มมัธยมศึกษา กับกลุ่มปริญญาตรี

ตาราง 31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

	\bar{x}	ค้ำขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รับจ้าง ทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
ค้ำขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.07		-0.434*	-0.163	-0.588*	-0.086	.057
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.50			.271*	-.154	0.348	.490*
พนักงานบริษัท	3.23				-.425*	.077	.219
รับจ้างทั่วไป	3.66					.502*	.644*
นักเรียน/นักศึกษา	3.16						.143
อื่น ๆ	3.01						

จากตาราง 31 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มค้ำขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มค้ำขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มพนักงานบริษัท กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มพนักงานบริษัทกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มอื่น ๆ

ตาราง 32 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.33		.317	.397	1.152*
กรรมการ	4.02			.080	.836*
สมาชิก	3.94				.756*
ไม่ได้เข้าร่วม	3.18				

จากตาราง 32 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักการมีส่วนร่วม เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มสมาชิกกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

ตาราง 33 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร
หาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.28	0.779		
หญิง	184	3.32	0.685	0.628	0.530
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่					
อยู่	261	3.30	0.755		
ไม่อยู่	138	3.29	0.703	0.244	0.807

จากตาราง 33 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขต
เทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ
สามารถสรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ เพศหญิง
เป็นกลุ่มที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบสูงกว่าเพศชาย
โดยเพศกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ
0.05 ($t = -0.628$, $Sig = 0.530$)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรร
มาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ กลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่
มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีทะเบียน
บ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับ
ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05
($t = 0.244$, $Sig = 0.807$)

ตาราง 34 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อ

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	3.246	0.007*
ศาสนา	3	2.581	0.053
ระดับการศึกษา	4	1.499	0.202
อาชีพ	5	5.231	0.000***
รายได้ต่อเดือน	3	2.023	0.110
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	15.259	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 34 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อ สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 3.246$, $Sig = 0.007$)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.581$, $Sig = 0.053$)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.499$, $Sig = 0.202$)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 5.231$, $Sig = 0.000$)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบต่อแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.023$, $Sig = 0.110$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 15.259$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	3.25		.012	-.031	-.632*	-.264	-.117
20 – 30 ปี	3.24			-.043	-.644*	-.276*	-.129
31 – 40 ปี	3.28				-.602*	-.234	-.086
41 – 50 ปี	3.88					.368	.516
51 – 60 ปี	3.51						.148
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.37						

จากตาราง 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปี กับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ

	\bar{x}	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน บริษัท	รับจ้าง ทั่วไป	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	3.13		-0.451*	-0.092	-0.440*	-0.136	-0.013
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.58			.359*	.010	.314*	0.31
พนักงานบริษัท	3.22				-0.348*	-0.044	.079
รับจ้างทั่วไป	3.57					.304	.428*
นักเรียน/นักศึกษา	3.26						.124
อื่น ๆ	3.14						

จากตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ กลุ่มค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวกับกลุ่มรับจ้างทั่วไป กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มพนักงานบริษัท กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา กลุ่มรับราชการ/รัฐวิสาหกิจกับกลุ่มอื่น ๆ กลุ่มรับจ้างทั่วไปกับกลุ่มอื่น ๆ

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.40		-0.237*	.416	1.176*
กรรมการ	3.97			-0.017	.743*
สมาชิก	3.98				.760*
ไม่ได้เข้าร่วม	3.22				

จากตาราง 37 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความรับผิดชอบ เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มสมาชิกกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

ตาราง 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร
หาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า

ตัวแปร	n	\bar{x}	S.D	t	Sig
เพศ					
ชาย	215	3.31	0.803	0.169	0.866
หญิง	184	3.30	0.677		
มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนคร หาดใหญ่					
อยู่	261	3.27	0.749	1.207	0.228
ไม่อยู่	138	3.37	0.741		

จากตาราง 38 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรเพศ การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขต
เทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า สามารถ
สรุปได้ว่า

เพศ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า เพศชายเป็นกลุ่ม
ที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าสูงกว่าเพศหญิง โดยเพศกับ
ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05
($t = 0.169$, $Sig = 0.866$)

การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าระดับการดำเนินงานตามหลักธรร
มาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า กลุ่มที่ไม่มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นกลุ่มที่มี
ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าสูงกว่ากลุ่มที่มีทะเบียนบ้านอยู่ใน
เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการ
ดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05
($t = -1.207$, $Sig = 0.228$)

ตาราง 39 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า

ตัวแปร	df	F-test	Sig
อายุ	5	2.537	0.028*
ศาสนา	3	1.313	0.270
ระดับการศึกษา	4	1.216	0.304
อาชีพ	5	1.928	0.089
รายได้ต่อเดือน	3	1.516	0.210
การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง	3	6.240	0.000***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 39 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปรอายุ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า สามารถสรุปได้ว่า

อายุ พบว่าอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 2.537$, $Sig = 0.028$)

ศาสนา พบว่าศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.313$, $Sig = 0.270$)

ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.216$, $Sig = 0.304$)

อาชีพ พบว่าอาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.928$, $Sig = 0.089$)

รายได้ต่อเดือน พบว่ารายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ($F = 1.516$, $Sig = 0.210$)

การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง พบว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ($F = 6.240$, $Sig = 0.000$)

ตาราง 40 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า

	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20 – 30 ปี	31 – 40 ปี	41 – 50 ปี	51 – 60 ปี	มากกว่า 60 ปี ขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	2.98		-.325	-.258	-.874*	-.235	-.421
20 – 30 ปี	3.30			.067	-.549*	.090	-.096
31 – 40 ปี	3.24				-.616*	.023	-.163
41 – 50 ปี	3.85					.639*	.453
51 – 60 ปี	3.21						-.186
มากกว่า 60 ปีขึ้นไป	3.40						

จากตาราง 40 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรอายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มอายุต่ำกว่า 20 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 20 – 30 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 31 – 40 ปีกับกลุ่มอายุ 41 – 50 ปี กลุ่มอายุ 41 – 50 ปีกับกลุ่มอายุ 51 – 60 ปี

ตาราง 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า

	\bar{x}	ประธานกรรมการ	กรรมการ	สมาชิก	ไม่ได้เข้าร่วม
ประธานกรรมการ	4.10		.050	.612	.836*
กรรมการ	4.05			.562*	.786*
สมาชิก	3.49				.224
ไม่ได้เข้าร่วม	3.26				

จากตาราง 41 การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ระหว่างตัวแปรการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่า เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี LSD พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 โดยคู่ที่ต่างกัน คือกลุ่มประธานกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม กลุ่มกรรมการกับกลุ่มสมาชิก กลุ่มกรรมการกับกลุ่มไม่ได้เข้าร่วม

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อประเมินระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่
2. เพื่อหาความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเทศบาลนครหาดใหญ่

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อเทศบาลนครหาดใหญ่

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ในปี พ.ศ. 2562 จำนวนทั้งสิ้น 156,802 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยใช้การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในกรณีทราบจำนวนที่แน่นอน (Finite Population) โดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taroyamane) จำนวนทั้งสิ้น 399 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งเป็น 6 หลัก ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS for Window (Statistic Package for Social Science for Window) เพื่อหาค่าสถิติ ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ ร้อยละ
2. ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่า

1. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 399 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.9) มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี (ร้อยละ 71.9) เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 92.0) มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 69.2) มีอาชีพพนักงานบริษัท (ร้อยละ 27.6) มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 20,000 บาท (ร้อยละ 33.8) มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ (ร้อยละ 65.4) เป็นผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง (ร้อยละ 91.0)

2. ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการวิเคราะห์พบว่าในภาพรวมระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ “ปานกลาง” (ค่าเฉลี่ย = 3.32) เมื่อพิจารณารายเรื่อง พบว่าหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.44) โดยเรื่อง เทศบาลออกเทศบัญญัติบังคับใช้ในพื้นที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.55) รองลงมา ได้แก่ หลักคุณธรรม (ค่าเฉลี่ย = 3.33) โดยเรื่อง สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยยึดมั่นในความถูกต้อง เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.38) หลักความคุ้มค่า (ค่าเฉลี่ย = 3.31) โดยเรื่อง เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำโครงการให้สวัสดิการประชาชน เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.39) หลักความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย = 3.30) โดยเรื่อง เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความเดือดร้อน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.35) หลักความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย = 3.27) โดยเรื่อง มีการปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 3.31) และเรื่องที่มีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่ำที่สุดคือ หลักการมีส่วนร่วม (ค่าเฉลี่ย = 3.26) โดยเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ค่าเฉลี่ย = 3.49)

3. ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาล

จัดตั้ง จากผลการวิเคราะห์พบว่า เพศกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส และหลักการมีส่วนร่วม อายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า อายุกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ได้แก่ หลักนิติธรรม ศาสนากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 กับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ หลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ระดับการศึกษากับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ได้แก่ หลักนิติธรรม อาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ หลักคุณธรรม อาชีพกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อรายได้ต่อเดือนกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 กับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน การมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่กับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 กับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001 กับหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

จากการศึกษา พบว่า การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า มีระดับการดำเนินงานตามหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักนิติธรรมของสำนักงานคณะกรรมการ

ข้าราชการพลเรือน (2543) ที่กำหนดไว้ว่า หลักนิติธรรม ประกอบด้วย กฎหมายและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีความเป็นธรรม มีการปฏิรูปกฎหมายอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตลอดจนได้รับการยอมรับจากประชาชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการดำเนินการตามหลักนิติธรรมของกระทรวงมหาดไทย (สุจิต นิมิตกุล, 2543) ที่กำหนดไว้ว่า การดำเนินการตามหลักนิติธรรม (Operating by Rule of Law) เป็นการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติม กฎหมายให้มีความทันสมัย และเป็นธรรม อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักนิติธรรมของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร) (สำนักงาน ก.พ.ร, 2551 อ้างถึงใน จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556) ที่กำหนดไว้ว่า หลักนิติธรรม (Rule of law) เป็นการใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงสอดคล้องกับหลักนิติธรรมของตัวชี้วัดธรรมาภิบาล (สถาบันพระปกเกล้า, 2545 อ้างถึงใน จุฑามณี ตระกูลมุกดา, 2556) โดยกล่าวว่า หลักนิติธรรม มีตัวชี้วัด คือ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักความผูกพันต่อกฎหมายของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่ตามหลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายในทางเนื้อหาของหน่วยงาน ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในหน่วยงานมีความอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานยึดหลัก ไม่มีผิดและไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย หน่วยงานยึดหลักการทำงานภายใต้กฎ ระเบียบสูงสุด ส่วนประเด็นอื่น ๆ ได้แก่ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางซึ่งควรได้รับการปรับปรุง และพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น

แม้ว่าเทศบาลนครหาดใหญ่จะได้รับรางวัลด้านการบริหารจัดการที่ดีในหลายปีงบประมาณ แต่เมื่อทำการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยผ่านความคิดเห็นของประชาชน เทศบาลนครหาดใหญ่ยังมีระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้นได้ อีกทั้งควรมุ่งเน้นการส่งเสริมหรือพัฒนาการบริหารจัดการของเทศบาลนครหาดใหญ่โดยยึดหลักธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นและประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลัก
 ธรรมเนียมปฏิบัติของเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และการเป็นสมาชิก
 กลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้งมีความแตกต่างกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติของ
 เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ศาสนา รายได้
 ต่อเดือน และการมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการ
 วิจัย ดังนั้นเทศบาลนครหาดใหญ่จึงควรให้ความสำคัญต่อความเข้าใจเรื่องหลักธรรมเนียมปฏิบัติของ
 ประชาชนแต่ละกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ความแตกต่างทั้งด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา
 อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้
 ความเข้าใจเรื่องหลักธรรมเนียมปฏิบัติอย่างทั่วถึง และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่อง การศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติ
 กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติของเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าในภาพรวม
 ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติของเทศบาลนครหาดใหญ่มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับ
 ปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่อง พบว่า มีเพียงหลักนิติธรรมที่มีระดับการดำเนินงานตาม
 หลักธรรมเนียมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ดังนั้น เทศบาลนครหาดใหญ่สามารถ
 ปรับปรุงการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติด้านอื่น ๆ ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักความ
 โปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักคุณธรรม ให้มีระดับการดำเนินงานตาม
 หลักธรรมเนียมปฏิบัติที่สูงขึ้นได้ ดังนี้

หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักการมี
 ส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมเปรียบเทียบกับหลักธรรมเนียมปฏิบัติทั้ง
 6 ด้าน พบว่า หลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียมปฏิบัติต่ำที่สุด โดย
 เรื่องที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลงาน
 ของเทศบาล แสดงให้เห็นว่าเทศบาลนครหาดใหญ่ควรปรับปรุงการดำเนินงานตามหลักธรรมเนียม
 ปฏิบัติตามหลักการมีส่วนร่วมมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบ

และประเมินผลงานของเทศบาล มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาล เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลมากยิ่งขึ้น

หลักความโปร่งใส พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลนครหาดใหญ่สามารถปรับปรุงเรื่องการปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วม เช่น การสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล การปิดประกาศให้ทราบถึงหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญที่ใช้ในการติดต่อราชการ การเสนอแผนการดำเนินงาน โครงการ แผนงานต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ รวมถึงให้ความสำคัญกับการปิดประกาศระเบียบ ข่าวสารราชการที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติ

หลักความรับผิดชอบ พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลนครหาดใหญ่สามารถปรับปรุงเรื่องการจัดบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพมากขึ้น ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความเดือดร้อน ข้อร้องทุกข์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

หลักความคุ้มค่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับปานกลาง เทศบาลนครหาดใหญ่ควรพิจารณาเรื่องการใช้งบประมาณในด้านต่าง ๆ เช่น การก่อสร้าง การจัดทำโครงการให้สวัสดิการประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

หลักคุณธรรม พบว่า ระดับการดำเนินงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามหลักคุณธรรมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เทศบาลนครหาดใหญ่ควรส่งเสริมด้านการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชนมากยิ่งขึ้น

2. ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการมีความแตกต่างกับระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ ดังนั้นเทศบาลนครหาดใหญ่จึงควรพิจารณาถึงความแตกต่างของประชาชนต่อความเข้าใจเรื่องหลักธรรมาภิบาล ทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง ว่าปัจจัยเหล่านี้มีส่วนในการรับรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

และสามารถนำผลการศึกษานี้ใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่ให้มีความครอบคลุมและเหมาะสม รวมถึงมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลตัวชี้วัดเพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลอย่างเป็นระบบ มีความทันสมัย และง่ายต่อการตรวจสอบ
2. ควรเปรียบเทียบตัวแปรต้นที่เฉพาะเจาะจงซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น เปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจเรื่องการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มวัยรุ่นว่าแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

- จุฑามณี ตรีภูมิตูตา.(2556). *ธรรมาภิบาลในการบริหารทรัพยากรบุคคลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคใต้ของประเทศไทย*. ปรัชญาคุณฐิบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ชนะศักดิ์ ยูบูรณ์. “*กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี*”. ในการปกครองที่ดี (Good Governance). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543.
- เชาว์ อินโย. (2555). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐพัชร น้อยคดี. (2558). *ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลพื้นที่อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เทศบาลนครหาดใหญ่. *คณะผู้บริหารและสภาเทศบาลนครหาดใหญ่*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2563, จาก https://www.hatyaicity.go.th/personal_board/?cid=4&fbclid=IwAR2vEwVJW3aWnvjTdxM5gG1Az0L2ZN5zePYYoSHR74NqzotwSvo98z11L7Y
- นิตา ชูโต. (2527). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: พี.เอ็น. การพิมพ์.
- บุญบง ชัยเจริญวัฒน์ และบุญมี ลี. 2544. *รายงานการวิจัย ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประชุม รอดประเสริฐ. 2529. *การบริหารโครงการ*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และคณะ. 2540. *ทิศทางการปฏิรูปอุดมศึกษาของโลกในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พริ้นท์.
- พิภพ บุญยภัทรศักดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิภาส ทองสุทธิ. (2551). *การบริหารจัดการที่ดี*. กรุงเทพฯ: อินทเกษ.

ศิริชัย กาญจนวาสี. 2545. *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2544. *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ:

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). *การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) รายงานประจำปี 2541-2543*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2543.

สถาบันพระปกเกล้า. *คู่มือสำหรับสมาชิกวุฒิสภาสำหรับปราบปรามทุจริตฯ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2543.

สถาบันพระปกเกล้า. *จังหวัดสงขลา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2563, จาก

https://www.goodgovernance.kpi.ac.th/th/information/map_province/58/20?fbclid=IwAR1ViqhdnFm-6oIo8RM74qsxInY3F4GG_DflkqNmFDfEeuCTTmgIvugawjw

สถาบันพระปกเกล้า. *ฐานข้อมูลธรรมาภิบาล*. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563, จาก

<https://www.goodgovernance.kpi.ac.th/th/information/index/283/58>

สุดจิต นิमितกุล. “*กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี*.” ใน *การปกครองที่ดี (Good Governance)*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2543.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2524). *การวิจัยเชิงบรรยาย*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2528). *การประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). *วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สฤณี เียนทรวง. (2552). *การประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลตำบลบางกะดี อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี*. รายงานการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิทยาการจัดการ โครงการและการประเมินโครงการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สุวิมล ตีรกานันท์. 2548. การประเมินโครงการ : แนวทางสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา พงศาพิชญ์ และ นิตยา ภัทรสิทธิ์ตะพันธ์. “องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย.”

ในรายงานผลการวิจัยเรื่อง “องค์การให้ทุนเพื่อประชาสังคมในประเทศไทย” กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยสังคม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อานันท์ ปันยารชุน. มุมมองนายอานันท์. กรุงเทพฯ: มติชน, 2542.

อนุ เจริญวงศ์ระยับ และคณะ. 2552. การประเมินผลการดำเนินงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านการปลอดทุจริตคอร์รัปชันเชิงนโยบายและเชิงพฤติกรรม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสงขลา.

ภาคผนวก

4. ระดับการศึกษา

1. ประถมศึกษา 2. มัธยมศึกษา
3. ปวช./ปวส. 4. ปริญญาตรี
5. สูงกว่าปริญญาตรี

5. อาชีพ

1. เกษตรกร 2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
3. รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ 4. พนักงานบริษัท
5. รับจ้างทั่วไป 6. อื่น ๆ

6. รายได้ต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท 2. 10,000 – 15,000 บาท
3. 15,001 – 20,000 บาท 4. มากกว่า 20,000 บาท

7. มีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

1. อยู่ 2. ไม่อยู่

8. การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือชมรมที่เทศบาลจัดตั้ง

1. ประธานกรรมการ 2. กรรมการ
3. สมาชิก 4. ไม่ได้เข้าร่วม

ตอนที่ 2 ระดับการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลนครหาดใหญ่

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาว่าเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้มีการดำเนินการตามหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับการบริหารจัดการใด โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง โดยตัวเลขมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด

4 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลมาก

3 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลปานกลาง

2 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลน้อย

1 หมายถึง การดำเนินงานยึดหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
หลักนิติธรรม					
1. การออกเทศบัญญัติมีความเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของประชาชน					
2. เทศบาลออกเทศบัญญัติบังคับใช้ในพื้นที่โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน					
3. เทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นก่อนมีการออกกฎเทศบัญญัติ					
4. เทศบาลมีการเก็บภาษีอย่างยุติธรรม และมีความเสมอภาค					
หลักคุณธรรม					
5. สมาชิกสภาในเทศบาลปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม					
6. ผู้บริหารเทศบาลมีการอนุมัติจ่ายงบประมาณอย่างถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบ					
7. การบริหารของเทศบาลมีการจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกชุมชน					
หลักความโปร่งใส					
8. เทศบาลมีการเสนอแผนการดำเนินงาน โครงการ แผนงานต่าง ๆ ให้ประชาชนรับทราบ					

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
9. เทศบาลได้ปิดประกาศให้ทราบถึงหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ที่สำคัญที่ใช้ในการติดต่อราชการ					
10. เทศบาลอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มีความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล					
11. เทศบาลปิดประกาศกฎหมาย เทศบัญญัติระเบียบ ข่าวดสารราชการที่ประชาชนควรรู้และต้องปฏิบัติอยู่เสมอ					
12. มีการปิดประกาศให้ประชาชนทราบล่วงหน้า เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมสภาเทศบาล					
หลักการมีส่วนร่วม					
13. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา					
14. ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล					
15. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นในการบริหารงานของเทศบาล					

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
16. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาตรวจสอบและประเมินผลงานของเทศบาล					
17. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล เช่น การสร้างอาชีพ สร้างรายได้ การสร้างงาน					
18. เทศบาลเปิดประชุมรับฟังความคิดเห็นหรือจัดวันพบประชาชน					
หลักความรับผิดชอบ					
19. เทศบาลจัดบริการสาธารณะ อย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และเป็นธรรม					
20. เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนแจ้งความเดือดร้อน ขอร้องทุกข์ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว					
21. ในเขตเทศบาลมีผู้รับเรื่องราวร้องทุกข์ประจำหมู่บ้าน					
หลักความคุ้มค่า					
22. เทศบาลใช้งบประมาณก่อสร้าง ปรับปรุงถนนเพื่อแก้ไขปัญหาการจราจร และให้ความสะดวกแก่ประชาชน					

การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล	ระดับการดำเนินงาน				
	5	4	3	2	1
23. เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำโครงการให้สวัสดิการประชาชน เช่น การให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ					
24. เทศบาลใช้งบประมาณเพื่อจัดทำโครงการบูรณะ ซ่อมแซมสะพานหรือสะพานลอย					
25. เทศบาลใช้งบประมาณจัดทำสายไฟฟ้าลงใต้ดิน เพื่อลดปัญหาการระบบไฟฟ้าขัดข้องและสร้างทัศนียภาพที่สวยงาม					

--ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม--

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาวระวีวรรณ แซ่อิว

เลขประจำตัวนักศึกษา 6110521540

วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2559